

11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia

**A tekintély mámore és a szabadság varázslata
Válaszutak a pedagógiai elméletképzésben és a
gyakorlatban**

ABSZTRAKTKÖTET

KAPOSVÁR

2018

Szerkesztette

Dr. Belovári Anita
Bencéné dr. Fekete Andrea
Dr. Nagyházi Bernadette

Közreműködött

Borné Péter Orsolya

Lektorálta

Dr. Belovári Anita
Bencéné dr. Fekete Andrea
Dr. Nagyházi Bernadette

Nyelvi lektor és korrektor

Dr. Nagyházi Bernadette

Idegen nyelvi lektor és korrektor

Dr. Kopházi-Molnár Erzsébet
Dr. Szilvási Zsuzsanna

ISBN 978-615-5599-47-7

KIADJA

A KAPOSVÁRI EGYETEM PEDAGÓGIAI KARA

FELELŐS KIADÓ: DR. PODRÁCZKY JUDIT DÉKÁN

Tartalom

Plenáris előadások	4
A neveléstörténet kincseitára	6
Digitális kihívások a köznevelésben és a pedagógusképzésben	10
Esélyteremtés és tehetséggondozás	15
Új elemek a pedagógusképzésben	19
Kutatások és jó gyakorlatok a pedagógia mindennapjaiban	
Természettudományi nevelés	22
Módszertani innováció	27
Köznevelés és szakképzés	31
Kora gyermekkori nevelés	34
Pedagógusok és pedagógusjelöltek	38
Testi és egészséges életmódra nevelés	42
Teachers' Professional Development	45
Hallgatói szekció	49
A konferencia előadói	53

Perjés István

Az önazonosság mint a pedagógiai kapcsolat próbája

Az előadás arra a kérdésre keresi a választ, hogy az igazságkeresés és igazságtevés valamennyiünket átjáró éthoszában miképpen jelennek meg a világot és önmagát megérteni akaró ember önazonosságának alakzatai, valamint az önazonosságra való törekvésből eredő cselekvőképesség potenciáljának a pedagógiai kapcsolatok szabadságát és felelősségét is formáló szabadságélmény mintázatai.

Először azzal a problematikával szembesülünk, melynek két pólusát az önazonosságra való törekvés lehetőségei és korlátai jelölik ki. Az önazonosság lehetőségét korlátozó pedagógiai tévhitek és hiedelmek elleni védekezés objektív és szubjektív módjai az intézményes valóság aktuális konstrukcióiból való kivezetésben gyökereznek. Amennyiben sikerül olyan elég jó megoldásokat találnunk, melyek az egyéni és intézményi értékek, érdekek közötti átjárását is lehetővé teszik, azzal közelebb kerülhetünk az éthosz pedagógiai kultúrájának habitualizált megragadásához is.

Ezt követően vesszük szemügyre az önazonosság és a szabadságélmény nevelés-etikai vonatkozásait, melynek nyomán a tekintélyelvű és a humanista etika szemszögeiből tekintünk rá a pedagógiai kapcsolatok élménytelítettségére, pozitív vagy negatív természetére is kiható teoretikus, empirikus és áthagyományozott pedagógiai ember- és világképek jellegzetes mozzanataira. A vizsgálódás egyik fő következtetéseként fogalmazzuk meg, hogy a pedagógiai nézőpontok személyes felfrissítéséhez a műveltség élményére és a személyes bátorság átélésére vágyó emberi magatartást sem tehetjük zárójelbe.

Végezetül pedig az önazonos tettek jól megválasztott idejének horizontja alatt próbáljuk meg azonosítani a cselekvőképességet megalapozó morális tanulás karakterét. Az intellektuális és morális fejlődés értelmezési kereteiben arra a kérdésre keressük a választ, hogy az identifikációt erősítő konfrontációk miképpen alakulnak át az adott élethelyzet árnyalt megértésévé, a kognitív és affektív telítettségű önazonos ítéletekké, valamint az cselekvőképes magatartás szabadságélményévé.

Az előadás azzal a reménnyel zárul, hogy a szocializációs változásokra érzékenyen reagáló intézményesült nevelés elég jó gyakorlata is segítheti az önazonosság hézagait betöltő és újra-teremtő személyiség fejlődését, amennyiben a pedagógus a társas élethelyzet szituációit nevelési színterekké, szimulációs gyakorlatokká alakítva formálja a tanulók értelemadásra irányuló törekvését és az univerzális erkölcsi kódok személyes jelentéseinek cselekvőképes elsajátítását.

Józsa Krisztián

A fejlődés motorja: az elsajátítási motiváció

Vissza tudunk-e még emlékezni arra az öröme, amit akkor éltünk át, amikor az első betűket leírtuk, amikor az első szavakat sikerült kiolvasnunk? Talán igen. Arra az öröme azonban már valószínű nem, amit az első lépések megtételénél átéltünk. Ez a két öröm nagyon hasonló egymáshoz. Mi az, ami ezt az örömet okozza? Miért van az, hogy az első csúnyácska, ákombákomos betűk után egyre szebbet és szebbet szerettünk volna írni? Miért van, hogy a sok csetlés-botlás, fájdalmas elesés után is újra és újra nekirugaszkodtunk a járás megtanulásának? Vajon mi az oka, hogy sokunk felnőttként is nap mint nap átéli ezeket az élményeket, és vannak, akik szinte soha?

Ezek a kérdések feltételezhetően igen régóta foglalkoztatják már a gondolkodókat, a téma kutatása azonban csak az elmúlt évtizedekben vált önálló, jelentős kutatási területté elsajátítási motiváció néven. Az elsajátítási motiváció összetevői (motívumai) a tanulási motívumrendszer alapvető elemei, melyek egy készség, képesség elsajátítására, begyakorlására készítetnek mindaddig, amíg a helyzetben optimális kihívó erő rejlik. A motívumok és a képességek szorosan összefonódnak, kölcsönösen erősítik, avagy gátolják egymás fejlődését.

Az elsajátítási motívumok irányulhatnak mozgásos (pl. járás), szociális (pl. társas elfogadás), személyes (pl. önálló öltözködés), és értelmi (pl. számlálás) készségek elsajátítására. Ennek megfelelően beszélünk mozgásos, szociális stb. elsajátítási motívumokról. A kutatók között egyetértés mutatkozik abban, hogy az elsajátítási motívumok veleszületett alapokon állnak. Emellett a fejlődésükben a szocializációt meghatározó jelentőségűnek tekintik, az egyéni különbségeket nagymértékben ennek tulajdonítják. Fontos szerepe van az elsajátítási motívumok alakításában a környezetből kapott visszajelzéseknek, a szülőknek, a pedagógusoknak. Ismert tény, hogy a diákok többségének a motiváltsága az iskolai évek alatt jelentős mértékben csökken. A motiváltság életkori változásában a pedagógusoknak, az osztálytermi folyamatoknak meghatározó szerepük van. Ez egyben azt is jelenti, hogy a gyermekek környezetében lévő felnőttek befolyásolni tudják a motiváltság változását.

Kutatások megmutatták, hogy kora gyermekkorban az értelmi fejlődés szempontjából az elsajátítási motivációnak erősebb az előrejelző ereje, mint az intelligenciának; szoros a kapcsolata az iskolai tanulás sikerességével. Az óvodáskorban mért elsajátítási motivációnak a tíz évvel későbbi iskolai teljesítményre is erős előrejelző ereje van. Mindezekre alapozva a legújabb kutatások és az ezekhez kapcsolódó szakmai javaslatok az elsajátítási motivációt fontos iskolaérettségi mutatónak tekintik.

A neveléstörténet kincsestára

Asztalos Bence

„Lehrstück” a politikai-esztétikai neveléshez – Brecht/Eisler: Az intézkedés (Die Maßnahme)

Bertolt Brecht 1929 és 1935 között született és „Lehrstück”-ként azonosított dramatikusan szövegei – a szerző szavaival – „színházi elemeket használó, de valódi színházat nem igénylő pedagógiai próbálkozások”. Brecht közlése szerint „a tándráma elnevezés arra vonatkozik, hogy a tandarab az előadó számára tanulságos. Ezért tehát nem szükséges hozzá közönség.” Míg a tandarabok közül a *Lindberghflug* (1929) rádióhangjáték az új tömegkommunikációs eszközön keresztüli tömegnevelésre vállalkozik, az *Aki igent mond* (1930) pedig az iskola és az iskolai színjátszás felé fordul, addig *Az intézkedés* (1930) a tándráma újabb szüzséjeként a munkástömegek „helyes” forradalmi magatartásra való nevelését hirdeti. A tándráma születésében Brecht mellett szerzőtársai, Paul Hindemith, Kurt Weill és Hanns Eisler kezdettől fogva részt vettek, a művek pedig általában a hozzájuk komponált zenével kerültek és kerülnek azóta is színre. A zene tehát nem marad pusztán opció a darabok előadásához, a szövegek így inkább válnak librettókká. Brecht e pedagógiai, esztétikai és mediális víziójának megvalósításához a zenés színház művészi kifejezőeszközeire csupán azért volt szükség, hogy a szerző tanítása egyértelművé váljék a nézők számára. A konferenciaelőadás hozzájárul ahhoz, hogy a tandarabok ne csak a színháztörténet, hanem a pedagógia részeként is megítélésre kerüljenek.

Balla Gergely

A századforduló vizuális oktatásának párhuzamai a korabeli művészeti tendenciákkal (A klasszikus rajzoktatás és a romantikában gyökerező, szabadabb vizuális kifejezés dialektikája a századforduló vizuális nevelésében)

A századfordulón aktuális, vizuális neveléssel kapcsolatos szakmai kérdések, viták, gondolatok és a felsoroltak mentén megfogalmazott tantervek jellemezhetik legjobban a polgárság szélesebb rétegét érintő, általánosan ható vizuális és művészeti közgondolkodást.

A Magyar Paedagogia periodika századfordulón kiadott köteteiben rátalálunk ezekre az értekezésekre és vitákra.

A századfordulón – szerencsénkre – szakmai kérdések mentén vita alakult ki a rajzoktatásról. A véleményben hozzávetőlegesen két pártra szakadt rajztanárok a Rajztanárok nagygyűlésén az előadásban bemutatott vitatételek felsorolásában fogalmazták meg elképzeléseiket a rajzoktatásról, mely elképzelések rendre reflektálnak a korabeli vizualitás és művészet aktualitásaira. A több mint 110 (!) különböző szintű képzést képviselő rajztanár és „rendkívüli” tanító közreműködésével, a nagygyűlés előkészítő bizottsága vitatételekként olyan kérdéseket fogalmazott meg, amelyekből többet tudhatunk meg a hazai rajzoktatás helyzetéről és aktualitásairól, mint magából a későbbi számban publikált konszenzusból.

Emellett vizsgálhatjuk azt is, hogy száz év alatt mit tudott teljesíteni a rajzoktatás az ezredfordulóra a századelő reformjaiból, és ezalatt történt-e szemléletváltás. Illetve ma a kortárs vizualitással milyen alapvető kapcsolatban áll(hat) a vizuális nevelés. Továbbá láthatjuk, hogy a mai vizuális oktatás alapkérdései is a századforduló rajzoktatásának kérdéseiben gyökereznek.

Fülep Ádám

A magyar felsőoktatási könyvtárosképzés fejlődésére ható technológiaváltások a 20. században

Az előadásomban a hazai felsőoktatási könyvtárosképzés kialakulását, elindulását és a fejlődésére ható 20. századi technológiaváltásokat szeretném bemutatni a magyar neveléstörténet kontextusában. A magyarországi könyvtárosképzés történetére irányuló kutatásaimat 2015 őszén, az Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájába való beiratkozással kezdtem. A kutatómunkám folyamatának korábbi előrehaladásait az elmúlt években már több hazai neveléstudományi, illetve doktoranduszoknak szóló konferencián is bemutattam, köztük a tavaly Sopronban megrendezett 10. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencián. Mostani előadásomban a munkám során azóta feltárt újabb ismereteket és összefüggéseket szeretném összefoglalni.

Kutatásaimat a doktori tanulmányaim alatt eddig összegyűjtött és feldolgozott elsődleges, elsősorban kéziratári források és a kutatott téma vonatkozásában már megjelent alapvető, könyvtár-, képzés- és neveléstörténeti szakirodalmak felhasználásával folytatom. A primer dokumentumok feltárását elsősorban az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában és Könyvtári Intézet Könyvtártudományi Szakkönyvtárában végzem.

Az előadásomban átfogó képet szeretnék adni a képzés első tanterveiről, a felsőoktatási könyvtáros szakképzés kialakulásának korszakairól, valamint azokról a technológiai újításokról, amelyek a képzés fejlődésére is hatást gyakoroltak.

Karácsony Ilona

Iskola és egészségügy összekapcsolódása, az iskola-egészségügyi ellátás kialakulása, feladatai, változása az egészséges életmódra nevelésben

Az 1876. évi első közegészségügyi törvény tette le az alapját országos szinten az iskola és az egészségügy összekapcsolódásának. Akkor az iskola falain belül meg kellett ismertetni és el kellett fogadtatni az egészségügy jelenlétét, jövőbe mutató előnyeit, ami kezdetben nehézségekbe ütközött. Ekkor az egészséges életmódra nevelést heterogenitás jellemezte; a tanulók mellett a szülőket is érintette, főként a veszélyeztető tényezőkre fókuszált, a közegészségügyi helyzet javítására irányult. 1949-től egészségügyi népnevelésként jelenik meg az egészségnevelés, melynek célcsoportja a tanszemélyzet is, az oktatásba bekapcsolódnak társadalmi szervezetek, megjelenik a kortársképzés, cél az egészségügyi ártalmaktól való mentesség. Az ellátást ebben a korban továbbra is heterogenitás jellemzi, ami 1975-től vált egységessé valamennyi iskolát érintve, pontosan szabályozott feladatellátással. Az egészségnevelés ekkor az általános nevelés része, amely továbbra is hiányokat helyez a középpontba. A ma iskolásainak egészségfejlesztésében már egy homogén, konzisztens iskola-egészségügyi ellátás vesz részt, melynek célja az egészségismeretek készségszintű elsajátítása.

Az intézményesült iskola-egészségügyi ellátás XIX. század végi kialakulása óta tevékenységi köre változott, a feladatot végző szakemberek száma bővült, mára a szolgáltatás a köznevelés valamennyi oktatási intézményére kiterjed, de az ártalmak elkerülése helyett a megelőzésre irányul, és egészségfejlesztés prioritása jellemzi.

Merkei Attila

Hasonlóságok és különbségek Tessedik pedagógiai reformjában és a projektpedagógiában

A projektoktatás elméletileg minden tanulási egység elsajátítására alkalmas, nélkülözhetetlen viszont azokban a komplex témakörökben, ahol a célkitűzésekben olyan összefüggések megértése és magatartásformák elsajátítása a feladat, amelyek a megismerési folyamatban a konkrét tapasztalatszerzést feltételezik (Kovács-Német Mária 2011). Ilyen például a fenntarthatóságra nevelés pedagógiája: a környezetpedagógia, és könnyen belátható, hogy az agrárszakképzés is e fogalomkörbe tartozik. Mindkettő célja a környezettudatos, felelősségteljes magatartás kialakítása.

Ki is volt a 250 évvel ezelőtt Szarvasra települt Tessedik Sámuel? Templomépítő, gyülekezetszervező evangélikus lelkész, iskolaalapító pedagógus, vagy népnevelő-tanító, esetleg gazda, kísérletező tudós, vagy egy korabeli „innovátor”, talán az első „vidékfejlesztő”...? Tessedik a felvilágosodás reformere volt a reformkor előtt.

A 18. századi felvilágosodás hatása magával ragadta a gazdálkodást is. A termelőerők változása más világkép és új igények kialakulásával járt. Ennek az időszaknak egyik legérdekesebb egyénisége volt Tessedik. Állhatatosan vallott meggyőződése, hogy Magyarországnak szakítania kell a feudális szemlélettel. A parasztság életkörülményei megjavításának, gazdasági és kulturális felemelkedésének áldozta egész életét.

A szakirodalom általában egyetért abban, hogy a magyar népességnek a természettudományok iránti érdeklődése aggasztóan alacsony szintű, melynek több, a születéstől nyomon követhető társadalmi, nevelési, képzési és oktatási oka van. Korunkban a természeti tantárgyak tananyaga és az oktatásának módja általában alkalmatlan arra, hogy a diákok többségét motiválja. Ez Tessedik korában is így volt, és Tessedik oktatási paradigmaváltásának is köszönhetően megkezdődött a magyarországi mezőgazdasági szakképzés világszínvonalúvá tétele, ami egészen a rendszerváltásig tartott.

Munkámban arra a kérdésre keresem a választ, hogy az agrárgazdasági szakképzés területén, a mai kihívásokhoz rendkívül hasonló korban, a Tessedik által ösztönösen vagy tudatosan kidolgozott oktatási újítások mennyiben tekinthetők projektpedagógiai rendszernek.

Molnár Béla

A tanítóképzés törvényi szabályozása az 1868-as XXXVIII. törvénycikk alapján

A konferencián a tanítóképzés helyzetéről számolunk be az 1868. utáni évtizedekre tekintettel. Különös figyelmet szentelünk a felekezeti és az állami tanítóképzők helyzetének a bemutatására. Kutatómunkánk során az elsődleges és másodlagos forrásokat a Vas Megyei Levéltár iratanyagából merítettük. Statisztikai adatok mellett több tanügyi és közéleti folyóiratot és újságot, tanítóképző évkönyvét vizsgáltuk át az előadás elkészítéséhez.

Az 1868-as XXXVIII. törvénycikk alapvetően meghatározta a magyar iskolaügyet. Témánkhoz kapcsolódóan lényeges a törvény VII. fejezete, ahol a tanítóképezdékről szóltak. A népoktatás új struktúrájában a tanítóképzésnek kiemelt szerep jutott, valamint egységesíteni szándékozott a magyarországi tanítóképzést folytató intézetek bonyolult és sokszínű rendszerét,

melyek közül az egyik a Ratiók szerint az elemi iskolákkal együtt működtetett, másik fajtája a gimnáziumokkal összekapcsolt, illetve a harmadik válfajukat tekintve a Pyrker János László képezdéje szerint működtetett önálló középfokú tanintézetek voltak. Eötvös vállalt feladata az volt, hogy az új rendszerben megtalálja a tanítóképzésnek leginkább megfelelő szervezeti formát. A törvény a felekezeteknek lehetőséget adott, hogy tanítóképző intézeteket állítsanak fel és tartsanak fenn, de a hitfelekezetek képzőire is érvényes volt az állami intézetekkel szemben támasztott összes követelmény. Előadásunkban azt tárgyaljuk, mennyire sikerült a törvényi előírásoknak érvényt szerezni.

Patyi Gábor – Kissné Zsámboki Réka

**Angyalkertek egykor és ma – Az óvodapedagógus hallgatók
metaforáiban megjelenő óvodakép pedagógiatörténeti vonatkozásai
és jelenkori sajátosságai**

190 éve alapították hazánkban az első óvodát. Az eltelt csaknem két évszázad alatt az óvoda megnevezése és a hozzá rendelt célok, feladatok (tehát az óvodakép) folyamatosan változtak. Kutatásunk célja az egykori gyermekkertekről – mai nevén óvodákról – alkotott kép történeti változásainak vizsgálata az első magyar óvoda 1828-as megalapításától napjainkig, a rendelkezésre álló törvényi és tartalmi szabályozás legjellemzőbb dokumentumainak tükrében. Továbbá a múltban és a jelenben a hivatalos dokumentumokban megfogalmazott óvodakép összevetése az óvodapedagógus hallgatók óvodáról vallott nézeteivel. Kutatásainkat a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kara elsőéves óvodapedagógus hallgatóinak körében végeztük (N=82). Vizsgálatunk alapvetően kvalitatív, feltáró jellegű. Kutatási módszerként a dokumentumelemzést és a metaforaelemzést választottuk. Feltételezéseink és oktatói tapasztalataink alapján a hallgatók óvodaképe többnyire idealisztikus. Az óvodai nevelés országos alapprogramjában megfogalmazott funkciók rendszere (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő) kevéssé jelenik meg benne. Kutatásunk eredményeképp feltárhatóvá válnak az óvodakép történeti változásának múlt- és jelenkori dimenziói, illetve lehetőség nyílik a pedagógusjelöltek mai nézeteivel való összevetésére is. Munkánk eredményeképp kialakíthatók olyan reflektív képzési tartalmak, amelyek hozzájárulhatnak a pedagógusjelöltek pályaszocializációjának támogatásához.

Digitális kihívások a köznevelésben és a pedagógusképzésben

Balogh Beáta Anikó

Táblajátékok gyakorlása hagyományos és digitális eszközök segítségével 6 éves gyerekek körében

A kutatás célja a gyermekek viselkedésének megfigyelése matematikai játékos feladatok megoldása során a hagyományos és digitális eszközök segítségével.

Módszerek: kísérlet során vizsgáltuk a gyermekek viselkedését az eltérő eszközök használata során. A kísérletben a Debreceni Egyetem Gyakorló Óvodájának a 6. életévét betöltött gyermekei vettek részt (30 fő). Két csoportra bontottuk az ugyanarra a problémára épülő feladatokat. Az egyikben a hagyományos (papíralapú, cselekedtető) feladatokat gyűjtöttünk össze, a másikban pedig a digitális (tableten) letölthető játékos feladatokat. A feladatválasztásnál célunk volt, hogy a matematikai gondolkodásmódnak megfelelő, ugyanazt a képességet fejlesztő feladatot oldja meg a gyermek.

Hipotézisek: a digitális eszköznek önmagában is nagyobb motiváló ereje van, mint a hagyományos játéknak. A magasabb fizikai aktivitást igénylő gyermekeket a digitális feladatok jobban lekötik, mint a hagyományos tevékenységek.

Eredmények: azok a gyerekek, akik hozzászórtak az otthoni digitális eszközök használatához, gyorsabban és magabiztosabban végzik a megadott feladatot a digitális eszközön.

A magasabb fizikai aktivitást igénylő gyerekeket a digitális feladatok jobban lekötötték, mint a hagyományos feladat és tevékenységsor. A kiegyensúlyozott személyiséggel rendelkező gyermekek magatartása nem változott az eltérő eszközök használata során. A vizsgálat során megfogalmazott hipotézisek nagy része igazolódott.

Barkóczy László

Okoseszközök szerepe a képességfejlesztésben

Talán mára kicsit közhelyessé is vált, hogy a ma iskolában tanuló generáció elválaszthatatlan a digitális léttől. Ha ezt elfogadottnak vesszük, akkor magától értetődő az is, hogy minden gyermeknél ott lapul a zsebben egy mini számítógép mobiltelefon formájában, esetleg a táskájában, mint tablet.

A magyarországi helyzetet természetesen tovább árnyalja számos demográfiai és gazdasági kérdés is, ugyanakkor a ma pedagógusának bizony számolnia kell ezekkel az eszközökkel.

Az oktatás folyamatában ma már a hagyományos módszerek gyakran nem vezetnek eredményre. Új módszereket vagyunk kénytelenek alkalmazni az oktatás mind több színterén. Előnybe kerültek a digitális eszközök bevonásával végzett oktatási folyamatok, a játszva tanulás módszere. Olyan új stratégiákra van szükség, ahol a gyermek a készségszinten használ, kedvelt eszköze segítségével irányítottan szerez új ismereteket. Ezáltal hoz létre tartalmakat, működik együtt társaival, majd ezeket újszerű módon osztja meg tanáraival, szüleivel. A kooperatív, digitális alapú tanulás lesz az előszobája az újfajta ismeretszerzésnek, illetve annak, hogy a digitális közösségi tereket értő módon legyen képes használni.

Előadásomban a fent vázolt szemlélet mentén igyekszem megoldásokat, ötleteket adni pedagógusok számára.

Faragó László

A kvalitatív interjú szerepe a médiaedukáció során

A digitális kompetencia része a médiatermék-előállítás és az információtömörítés, az ezekhez való jártasság megszerzése. Ahhoz pedig, hogy valaki képes legyen szöveget vagy hang-kép üzenetet készíteni, szükség van önálló és kreatív gondolkodásra, együttműködésre, nyitottságra, kritikai szemléletre: mindennel együtt empatikus társalgásra. A kvalitatív interjú tehát nemcsak a tudományos kutatás módszertának egyik alappillére, hanem a tantárgy megismeréséhez, a kompetenciák elmélyítéséhez is nélkülözhetetlen. A témaorientált kérdések, a kapott szöveg értelmezése azonban a diákok mindennapi virtuális médiaaktivitásában is lépten-nyomon tetten érhető.

Az előadásban az interperszonális diskurzusok terepét vizsgálom, mint az oktatás során átadható egyik kompetenciát, amely nem tantárgyhoz, hanem tanulóhoz és tanárhoz kapcsolódik. Választ kívánok adni arra a kérdésre, hogyan lehet az interjút alkalmazni – a kapott szöveg alapján – a tudat /az alany tapasztalatainak/ elemzésére (fenomenológiai irányzat, Husserl); a jelentés és a jelentéssel bíró jelenség (gestalt) értelmezésére. Másfelől az állításokban rejlő el- lentmondásokat is érdemes megkeresni, felismerni: ez az interjú dialektikus megközelítése. Saját tapasztalataim és a viszonylag kevés fellelhető elméleti összefoglaló alapján elemzem a kvalitatív interjú szerepét a mediális terep felismerése, az üzenetbefogadás, a tartalomelutasítás, a kritika, a tudásátadás (a digitális médiaműveltséghez tartozó tényezők) alapján.

Honfi Vid Sebestyén

Digitális oktatásban használható eszközök fejlesztése

A Digitális Oktatási Stratégia kapcsán a közoktatásban is várhatóan előtérbe kerülnek a gyerekek igényeihez jobban illeszkedő, a tanulási-tanítási folyamatot élvezetesebbé tevő megoldások. Ezeknek a megoldásoknak egy része már itt-ott elérhető, de széles körű alkalmazási lehetőségük gyakran technikai, technológiai korlátokba ütköznek.

Ugyancsak problémát okoz, hogy jelenleg nem, vagy csak korlátozottan elérhetőek azok a tartalmak, amelyeket a pedagógusok könnyen, kis energia és idő ráfordításával tudnának beépíteni az egyes tanóráikba.

Előadásomban be kívánok mutatni olyan megoldásokat, melyek már ma is elérhetőek, és eredményesen alkalmazhatók, illetve olyan fejlesztéseket, melyekkel a közoktatási tanórák is élvezetesebbé és a diákok számára is látványosabbakká tehetőek. A bemutatni kívánt megoldások alkalmazkodnak a fiatal generáció információszerzési szokásaihoz, így motiválva őket az önálló ismeretszerzésre.

A fokozottan interaktív előadás során nemcsak látni lehet majd a Dunaújvárosi Egyetem Informatikai Intézetének oktatói és hallgatói által fejlesztett megoldásokat, de lehetőség lesz azok kipróbálására is. A bemutatni kívánt megoldások egy része akár a saját készülékek (okostelefon, tablet) használatával is kipróbálható.

Jaskóné Gácsi Mária

Pedagógusok IKT kompetenciái az elvárások tükrében

A pedagógusokkal kapcsolatos elvárások között az utóbbi időszakban egyre inkább előtérbe került az IKT eszközeivel kapcsolatos kiváló képességek megléte. Elvárás, hogy a technológiai eljárásokkal és fogalmakkal tisztában legyenek, hogy elektronikus tanulási környezetet teremtsenek, amelyben a folyamat megtervezése és annak megvalósulása már a tantervben is tervként szerepel. A pedagógus kövesse nyomon az IKT-val támogatott tanulási folyamatot, reflektáljon a diákok teljesítményére, és adminisztrálja azokat az adott rendszerben.

Milyen szellemben képezzük a jövő pedagógusait, milyen tudással, készséggel, képességgel kell rendelkezniük leendő pedagógusainknak? A pályára való alkalmassághoz szükséges alapvető pedagógus-kompetenciák leírása fundamentumát adja a képzésnek, az oktató-nevelő munkának és gyakorlatnak egyaránt. A kompetenciák meghatározásával lehetőség nyílik a szakmai fejlődési szintek leírására, valamint minél objektívebb értékelés biztosítására. A pedagógus-kompetenciákban való gondolkodás komplex szemléletet nyújt; a tudás-, képesség-, érzelmi-akarati elemek mindegyik kompetenciában jelen vannak. A változó körülmények determinálják, hogy milyen ismeretekre, készségekre, képességekre lesz szüksége a jövő nemzedékének.

Jelen kutatásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy miként vélekednek a diákok tanáraik IKT-val vagy a hagyományos módszerrel támogatott óravezetéséről, az ott folyó nevelőmunkáról.

Nagy Enikő

A robotika oktatásának relevanciája az általános iskolában

Napjainkban már nem számít sci-fi kategóriának a robotika, sőt az infotechnológia folyamatos fejlődésével együtt folyamatosan változnak társadalmunkban a munkakörök, melyek betöltéséhez a mi feladatunk felnevelni gyermekeinket. Nem kell mérnökké válni, de egyre fontosabbá válnak az elektronikus kommunikációs eszközök, az algoritmusok és az érzékelők ismerete, de ide tartoznak a mesterséges intelligenciához kapcsolódó ismeretek is. Ezek a kialakult igények teljesen új alapokra helyezik az informatikai közoktatást, és ezzel formálják a műszaki szemléletet is. A robotok új lehetőségeket nyújtanak a diákoknak és pedagógusoknak is egyaránt a fejlődéshez. A modern digitális eszközök tárháza olyan hatékony eszközöket kínál az oktatási folyamatokhoz, amelyekkel a képzéseink folyamatos megújítása valósul meg. Ezeknek az eszközöknek a népszerűsítéséhez hozok példákat, amelyekkel bizonyítható a robotika oktatásának relevanciája az általános iskolai környezetben. Továbbá céлом bemutatni oktatásmódszertani megközelítésből, hogy a robotika oktatásával milyen mértékben tudunk hozzájárulni a logikus-algoritmikus gondolkodás, a problémamegoldás, a kreativitás kompetenciáinak, és ezeken kívül magasabb rendű gondolkodási készségeknél a fejlesztéséhez.

Nagy György

Digitális kihívások a környezetismeret oktatása terén

A XXI. század oktatása elképzelhetetlen a technológiai változások innovatív alkalmazása nélkül. Azonban nemcsak a társadalom elvárásai, a tanulók életkori sajátosságai, de az alkalmazott módszertan hatékonysága is befolyásolja az digitális technológiák felhasználhatóságát az oktatásban. Nem volna bölcs dolog a nevelés és az oktatás bármely területén, szintjén és momentumában a digitális technológia alkalmazása előzetes hatásvizsgálat nélkül. A virtuális világ az ismeretek kimeríthetetlen tárháza. Azonban a megismerés, megértés, rögzítés, alkalmazás szempontjából nem mellékes, hogy milyen megismerési csatornán keresztül jutott el az ismeret az alkalmazóig. Ez az út befolyásolja az ismeret későbbi alkalmazhatóságát, a kompetenciát. Az általános iskola alsó tagozatán fokozottabban jelentkezik ez a probléma, mivel a szimbolikus gondolkodás kialakulásához az érzékszerveken keresztül szerzett ismeretekkel történő logikai műveletek elvégzése nélkülözhetetlen. A környezettel kapcsolatos tartalmak akkor használhatóak fel a leghatékonyabban, ha a megszerzésükben minden érzékszerv részt vesz, és az ismeretek tartalmának megfelelően a leghatékonyabb csatornán, illetve a csatornák kombinációján jut el a logikai feldolgozásig. Előadásomban azt vizsgálom, hogy az alsó tagozatos környezetismeret tantárgy tanítása során a tanóra mely momentumában alkalmazható hatékonyan a digitális technológia, és arra mutatok példákat, hogy még azokban az esetekben is lehet élő bemutatást alkalmazni, amikor a pedagógus veszélyességre vagy magas költségre hivatkozva digitális eszközön keresztül nyújtja az ismereteket.

Simon Katalin

Tanulási módszerek – a Google-találatok függvényében

A házi feladat jelen van a hazai tanulók mindennapjaiban. Bár a közoktatás egyik feladata a tanulás megtanítása, még sincs mindenki tisztában azzal, hogy milyen módszereket célszerű alkalmazni az otthonra feladott leckék megtanulása/megírása során.

A digitális technika világában valószínű, hogy ilyenkor a tanuló az internethez fordul. Éppen ezért felmerül a kérdés, hogy vajon a Google keresőprogram használatával milyen hasznos ötleteket, tanácsokat olvashat, amelyek hozzájárulhatnak az otthoni tanulás hatékonyabbá tételéhez.

Feltételeztük, hogy a Google-találatoknak legalább az egy harmada nem tartalmaz semmilyen használható információt. Sejtettük, hogy az egyes oldalak különböző korosztályt céloznak meg, de többségében a közoktatásban részt vevők tanulási módszereivel foglalkoznak. Ezen belül pedig valószínűsíthetően a leggyakrabban a tananyag memorizálását segítő technikákat javasolnak.

A Google „*tanulási módszerek*” kifejezésre megjelenített 182 találatát elemeztük. Ezeket a tartalmuk alapján négy csoportra osztottuk: 1. *semmilyen használható információt nem tartalmaz;* 2. *más információforrás lehetőségét kínálja fel;* 3. *csak területeket, módszereket nevez meg, de a hogyan?-ra nem válaszol;* 4. *a szülő és/vagy a diák számára egyértelműen követhető javaslatok találhatók benne.* Arra a következtetésre jutottunk, ha az egyén elszánt és kitartó, többórás olvasás után talál olyan hasznos információkat, melyek kipróbálásával sikeresebben vehetők az akadályok.

Szabó László András¹

A digitális oktatás felé

„*A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata*” – ezt már a 2012. évi Nemzeti Alaptanterv is kiemeli. Ahhoz, hogy ez modern eszközökkel és naprakész módon történhessen, elfogadásra került Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája (MDOS) 2016-ban.

Jelentős fejlesztések történtek már az elmúlt időszakban is, de az oktatás gyökeres átalakítása még hátravan. Túlfűtött optimizmussal és kétkedő pesszimizmussal egyaránt állhatunk a folyamat elébe, viszont létjogosultságát nem kérdőjelezhetjük meg.

Jelenlegi kutatásom (*A programozás oktatásának kreatív kritikája és lehetőségei kisiskolás korban*) egyik részterületét mutatom be a digitális oktatásreform kapcsán: a szemléletváltás kiemelt fontosságát.

Ma még elsősorban az eszközök és az infrastruktúra hiánya vonja magára figyelmünket. Ezek főként pénzügyi eredetű problémák, s az elfogadott MDOS kapcsán várható is feloldásuk. Az égetőbb kérdés, hogy képes-e a pedagógustársadalom az olyan (látszólag kőbe vésett) apparátusait átalakítani, mint a motiválás, az értékelés vagy épp a fegyelmezés eszköztára.

Mit tegyünk egy túlmotivált osztállyal?

De inkább... Hogyan előzzük meg?

Ámbár... Meg kell előznünk?

Esélyteremtés és tehetséggondozás

Hercz Mária

Hallgató-coaching: kutató hallgatók kiválasztása és támogatása Tehetségfejlesztő modellkísérlet

Tény, hogy a hallgatói összetétel differenciálódása a képzőintézmények státuszától függően és szocio-ökonómiai környezete által meghatározottan különféle tehetséggondozási stratégiákat követel meg. De milyeneket? Hogy érjük el, hogy a kutatóegyetemektől távolabbi helyeken, ahol egyre kevesebb a „klasszikusan” elvárt személyiségű és életmódú hallgató (Pusztai, 2006; Kiss, 2010), legyenek TDK-saink? Kutatásunk célcsoportja többségében első generációs értelmiséginek készülő, tudományos közéleti tapasztalattal nem rendelkező, diákmunkát végző, alacsony önértékelésű és énhatékonyság-tudattal jellemezhető hallgatókból állt. A bemutatásra kerülő modell 2010–2018 között működött a Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Karán (és utódintézményeiben). A longitudinális vizsgálatban kvalitatív szemlélettel, a résztvevői megfigyelés segítségével követtük a modell mint intézményi innováció alakulását, működtetését és eredményességét, tártuk fel és tipizáltuk a hallgatói tehetségfejlesztő folyamat problémáit és a megoldásmódokat (szemináriumi- és műhelymunka; on-line közösség; hallgató-coaching). A modell eredményessége kvantitatív módon egyrészt dokumentumelemzéssel, másrészt kérdőíves kutatással került górcső alá (N=23 kutató hallgató). A kapott válaszok egyértelműen bizonyítják, hogy a konstruktív pedagógiai szemléletű tanítás, a klasszikus önképzőkori szemlélettel és az IKT bevonásával alkothat egy működő modellt a TDK-ig való eljutásban, de a további siker a hallgató-coachingra épül.

Honfi Vid Sebestyén

Az élményalapú digitális oktatás tapasztalatai

Az elmúlt években országszerte elszaporodtak az „alternatív” képző és oktatási intézmények, amelyek a legkülönbözőbb területeken próbálnak meg más jellegű megoldásokat nyújtani a különböző előképzettségű, vagy éppen valamilyen hátrányos helyzetű diákok (legyenek akár gyerekek, akár felnőttek) számára, mint azt a közoktatásban megszokhatták. Ezek az alternatív megoldások különösen nagy szerephez jutottak az informatikai és technológiai oktatások területén, és egyaránt hirdetnek képzéseket, tanfolyamokat, foglalkozásokat az óvodás korú gyermekektől kezdve a középiskolásokon át egészen a pálya módosításra készülő felnőtt korosztályig.

Előadásomban rövid, de vitaindító áttekintést adok az okokról, amelyek életre hívták ezeket az alternatív intézményeket, majd arról beszélgetünk a résztvevőkkel, hogy mitől más az a szolgáltatás, amit ezek az alternatív utakat mutató intézmények képesek nyújtani a hagyományos iskolákhoz képest.

Az előadásban a legfőbb hangsúlyt mégis arra helyezzük, hogy a digitális és technológiai oktatás területén milyen lehetőségek vannak a valamilyen (társadalmi, szociális) szempontból hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatására, és be is mutatjuk azokat a megoldásainkat, tapasztalatainkat, melyeket a Digisuliban naponta átélünk.

Pál Balázs Gyula

**A felzárkóztató képzések szükségessége az alacsony
iskolázottságúak körében**

A hazai oktatási rendszer számos képzési lehetőséget kínál azok számára, akik a (hazai) munkaerőpiacon érvényesülni kívánnak a végzettség megszerzésével. Számos tényező van hatással az érvényesülés sikerére, mint pl. piacképes végzettség, munkatapasztalat. Sajnos hazánkban még mindig magas azon emberek száma, akik iskolai végzettséggel alacsony rendelkeznek. Ők többnyire semmilyen végzettséget nem szereztek, IKT tudásuk minimális és elmaradott, továbbá a munkaerőpiaci és társadalmi integrációjuk is alacsony. Így számukra csak az egymásra épülő, felzárkóztató jellegű képzések jelenthetnek segítséget abban, hogy be tudjanak lépni a munkaerőpiacra, munkahelyet és munkatapasztalatot szerezzenek. Ezen képzések legfőbb célja, hogy a felzárkóztatás révén legyen esélyük az alacsony iskolai végzettségűeknek is értéktérítő munkával részt venni a foglalkoztatásban. A foglalkoztatásba való integrálódás mellett további cél a társadalmi integráció esélyének is a biztosítása. Az alapkészségek megszerzésének segítése mellett a képzések fontos célja a munkatapasztalat-szerzésre történő orientáció. Az előadás célja bemutatni az elmúlt év során megvalósult felzárkóztató képzéseket, különös tekintettel a GINOP-6.1.2. Digitális Szakadék csökkentése kiemelt projekt keretén belül lezajlott képzések tapasztalataira. Az ismertetett helyzet nem új keletű, hiszen már a rendszerváltás óta folyamatosan jelen vannak gazdasági, demográfiai és munkaerőpiaci okok, amelyek indikálták a felzárkóztató képzéseket.

Sándor Katalin

**A „szabadság varázslata” – speciális szükségletű személyek joga
az alkotáshoz és a tehetséghez**

21. századunk a képek kora. A vizualitás soha nem látott mértékben határozza meg jelen világunkat. Értelmezéséhez és befogadásához a vizuális nevelést kell segítségül hívnunk, melynek alapvető célja a személyiségfejlesztés, az önismeret, a szocializáció, valamint kiváló eszköz a hátrányos helyzet kezeléséhez, az esélyegyenlőség megteremtéséhez, az életminőség javításához. A kreativitás megélése mindenkinek demokratikus joga, amely térben és időben egy emberöltő során, különböző kulturális és társadalmi környezetekben az életkor előrehaladtával igen változatos képet mutat (Lubart és Sternberg 1998, in: Bodóczy 2012). Felmerül a kérdés, vannak-e speciális területeken vizuális tehetségek (valamilyen akadályozottsággal élő emberek), és ha igen, a kreatív tevékenység milyen hatással van életükre? Milyen alternatíváik vannak azoknak az embereknek, akik a vizuális nevelés, illetve művészeti oktatás lehetőségeiből valamilyen oknál fogva kiszorultak? Miért fontos ez? A művészet segít élni. A művészet egyéni vagy társas befogadása az arról való diskurzus, a művészet közös művelése érzéseket szabadíthat fel, gondolatokat indíthat el. Olyan mentális kihívásokkal vagy pszichés zavarokkal élő emberekhez is nyithat utat, akik szavakkal nem tudnak élni (Illés 2009). Az önkifejezés, a verbalitás hiánya belső problémákat, feszültségeket okoz, míg a művészet aktív és befogadó megélése ezek oldásához és megoldásához vezet. Alkotás által értéket létrehozni szociálisan pozitív megítélésű szerepkörbe sorolást is jelent, és csökkenti a többi embertől való megkülönböztetést.

Szerepi Sándor

A roma integráció fókuszpontjai a kora gyermekkori intézményes nevelésben

A tanulmány célja áttekinteni a magyarországi kora gyermekkori intézményes nevelést érintő roma integráció súlypontjait. Ezen belül elsősorban az óvodai nevelés áll a tanulmány fókuszában, kiemelve a befogadás, a családokkal való együttműködés, illetve az óvoda–iskola átmenet kérdéskörét.

A használt módszerek: a tanulmány, illetve az előadás anyagának alapját az elmúlt néhány év szakirodalmi forrásai, illetve a jelenleg is működő jó gyakorlatok adják. A szakirodalmak a problémafelvetésben, az óvodai jó gyakorlatok pedig elsősorban a problémák lehetséges megoldásában jelentenek támpontot.

Eredmények: a roma integráció legjelentősebb sikereit éppen az óvodai nevelés közegében találhatjuk meg, ellenpontosza az iskolai integráció sorozatos kudarcait. Ennek okai elsősorban az óvodai nevelés hazai jellegzetességeiben (gyermekközpontúság, innovativitás, flexibilitás) kereshetők. Mindezt kiegészítik azok a jó gyakorlatok, melyek a lokális környezethez alkalmazkodva, annak erősségeit felhasználva hoznak létre egyedi megoldásokat. A tapasztalatok alapján elsősorban ez utóbbi tényező a meghatározó az integráció sikerességét tekintve, s kevésbé a földrajzi helyzet, a roma gyerekek aránya, vagy éppen a pénzügyi háttér.

Tálos-Nezdei Adrienn

Az esélyteremtés lehetőségei és korlátai eltérő iskolatípusoknál a középszintű oktatásban

Az Európai Unió Oktatási Bizottságának 2011-ben elfogadott ajánlása a lemorzsolódás, korai iskolaelhagyás visszaszorítására vonatkozó intézkedési tervet fogalmazott meg, amelynek három fontos területe a prevenció, az intervenció és a kompenzáció. A lemorzsolódás mértékének visszaszorításában meghatározó jelentőséggel bír az egyenlő esélyek megteremtésének biztosítása. A prevenció során az iskolatípus és a pedagógus személye hangsúlyosan jelenik meg. Előadásomban azokat az intézményi tényezőket vizsgálom meg, amelyek szerepet játszanak a középfokú oktatási intézményekben jellemző lemorzsolódásban, hiszen ebben a tekintetben erőteljes eltérés mutatkozik az egyes iskolatípusok között. Bemutatok egy olyan iskolatípust, amely a problémákat a nehézséget okozó tanulók eltávolításával igyekszik kiküszöbölni, valamint egy olyan intézményt, amely igyekszik a magatartásproblémával, tanulási nehézséggel küzdő tanulókat integrálással, felzárkóztatással segíteni. Megvizsgálom, hogy milyen pedagógusi attitűd jellemzi az egyik, illetve a másik iskolatípusban tevékenykedő tanárokat, valamint az eltérő hozzáálláshoz vezető okokat és tényezőket.

Tauber Anna

Hátrányos helyzetű fiatalok integrációja közösségi módszerekkel

A kutatás a jelenlegi társadalom helyzetét, ezen belül a hátrányos helyzetű fiatalok integrációját, szegregációját mutatja be. A művészetterápián belül több terápiás megoldást is javasol. Gazdasági szempontból sokkal előnyösebb lenne a preventív terápiás megoldás, mint később a beteg ellátása.

A hátrányos helyzetű fiatalok „megbélyegzett” tagjai a társadalomnak, több szempontból sérülnek érdekeik. A problémákat legtöbbször az anyagiak hiánya okozza. Ebből következik a nélkülözés, az egészségügyi problémák, kiútkeresések, devianciák. A rossz körülmények között élőknek is joguk van az egyenlő esélyekre.

Gazdasági válság miatt munkahelyek szűntek meg, ami pszichésen és anyagiakban is mélyen érintette a családokat. A problémát fokozta, hogy egyre több lett a pszichés beteg; a családi problémák, válások száma is növekedett.

A felmérés során gyakorló pedagógusok, zeneterapeuták, oktatók válaszolták meg a hátrányos helyzettel, az integrációval és a terápiákkal kapcsolatos kérdéseket. A kutatás során 12 interjú készült, melyben a nyilatkozók mindannyian szeretnék, ha hazánkban több helyen lehetne zeneterapeuta képzés. Jelenleg egy helyen, Budapesten van erre lehetőség.

Külföldön már több országban régóta sikeresen alkalmazzák a terápiákat. Látva a külföldi pozitív példákat, melyek jól működnek, elvárható volna, hogy Magyarországon is megvalósuljon a képzés és a módszer gyakorlatban történő alkalmazása.

Új elemek a pedagógusképzésben

Bencéné Fekete Andrea

Interaktív tábla alkalmazása a tanító szakos hallgatók zárótanítása során

A XXI. század felnövekvő generációja már az interaktív eszközök világába született. A gyerekeket egyre nehezebb lekötni, a laptopon, a telefonon interneteznek, játszanak, csevegnek, filmet néznek. Az interaktív eszközök új élményt nyújtanak számukra, egyszerre több érzékszervre hatnak. Az új társadalmi elvárásokhoz igazodva a Nemzeti Alaptantervben is megjelent a fejlesztendő területek között a digitális kompetencia. Az iskolákban szinte mindennaposá vált az interaktív tábla alkalmazása a tanítási órákon, mely egyre nagyobb kihívást jelent a pedagógusok számára. A leendő tanítókat is fel kell készíteni arra, hogy a digitális eszközöket készségszinten tudják alkalmazni munkájuk során.

Kutatásom során végzős, tanító szakos hallgatók zárótanításának tervezeteit elemeztem, megnéztem, hogy milyen órákon, milyen didaktikai egységeknél, hogyan alkalmazzák a kistanítók az interaktív táblát. A tervezetek áttekintésekor arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen kész tananyagokat használnak fel hallgatóink az órákon, és milyen saját készítésű oktatási segédanyagok segítségével közvetítenek ismereteket. Áttekintettem a mintatanterveket és megnéztem a kurzusleírásokat, hogy a képzés során milyen felkészítést kapnak a hallgatók. Fókuszcsoporthoz interjú keretében megkérdeztem őket arról, hogy a négy év során megfelelő segítséget kapnak-e ahhoz, hogy önállóan, hatékonyan tudják alkalmazni az IKT eszközöket a tanítás tanulás folyamatában.

**Kovács Cintia – Major Lenke – Horák Rita – Námesztovszki Zsolt – Pintér
Krekity Valéria**

A Szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar tantervének összehasonlító vizsgálata

Az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara 2006-ban kezdte meg működését Szabadkán. Szerbia területén kizárólag ebben az intézményben folyik teljesen magyar nyelvű oktatás. Az intézményben alapfokú (BA) és mesterképzés (MA) folyik okleveles óvodapedagógus és okleveles tanító szakon, jelenleg öt tanszéken belül. A Kar tantervében több alkalommal is megváltoztatták az elmúlt 12 évben a működés hatékonyságának, minőségének javítása és a hallgatói igények kielégítése érdekében. Munkánkban összehasonlítjuk az óvodapedagógus és az okleveles tanító szak tantárgyait, a kötelező és választható tantárgyak arányát, az alapozó, általános műveltséget adó, a pedagógiai és módszertani szaktantárgyak, valamint az elmélet és gyakorlati képzést biztosító tantárgyak arányát. A tanterv szerkezetét összehasonlítjuk más, Szerbiában működő, szerb tannyelvű tanítóképző intézmény tervével, valamint Magyarországon működő tanító- és óvóképző intézmény tantervével is.

Az összehasonlító elemzések mellett bemutatjuk a hallgatók körében felmért véleményeket is a tantervvel kapcsolatban. Vizsgáltuk a hallgatók véleményét a tantárgyak szerkezetével, az elméleti és gyakorlati képzés hatékonyságával és a tanítás folyamatának kivitelezésével kapcsolatban. Felmérésünk a 2010/2011-es és a 2016/2017-es tanévek közötti időszakra vonatkozik. A vizsgált időszakban három alkalommal is változott a Kar tanterve, így a hallgatói véleményeket ebből a szempontból is igyekeztünk összehasonlítani.

**Kovács Cintia – Major Lenke – Kovács Elvira – Pintér Krekity Valéria –
Bagány Ágnes**

**Az információs és kommunikációs rendszer működésének hatékonysága:
hallgatói elégedettségmérés**

Munkánkban az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karának információs és kommunikációs rendszerét vizsgáljuk a hallgatók elégedettségének tükrében. Összesen 1019 óvó-és tanítóképzős hallgató elégedettségét vizsgáltuk a tanárok és diákok közötti kommunikációs rendszer, az elérhető információforrások, a hagyományos és korszerű tanítási eszközök működésével, hatékonyságával kapcsolatban. Eredményeink a 2013/2014-es és 2016/2017-es tanévek közötti, négyéves időszakra vonatkoznak.

Az eredmények alapján a hallgatók elégedettek a kötelező és ajánlott irodalmak meglétével és a korszerű taneszközök használatával minden vizsgált tantárgycsoport esetében. Megfelelőnek tartják az egyetemen rendelkezésre álló információforrásokat, könyvtári forrásokat, elektronikus eszközöket. Elégedettek a konzultációs lehetőségekkel, amelyek során felkereshetik a tanárokat, szakmunkatársakat, az oktatáson kívül dolgozó személyzetet, valamint a dékánt és a dékánhelyetteseket is.

Az egyes eredmények eltérést mutatnak némelyik háttérváltozó szerint, de összességében megállapítható, hogy a Kar információs és kommunikációs rendszere több szinten is kielégítőnek bizonyult a hallgatók véleménye alapján.

Várszeginé Gáncs Erzsébet

Tehetséggondozás – tananyagfejlesztés – minősítés

Az elmúlt években a Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Karára több, népzenei előtanulmányokkal rendelkező hallgató nyert felvételt. Szükségessé vált ezeknek a tanítójelölteknek a tehetséggondozása, felkészítése, az elért szakmai sikerek dokumentálása, összegzése. A különböző szintű minősítő fesztiválok, valamint versenyek sikerei, továbbá egy 2014. évi sikeres NTP-SZKOLL-14 pályázat eredményeként született meg a „*Szívvel-lélekkel*” címet viselő népzenei lemez.

Kívánatosnak tartom, hogy egy pedagógusokat és a közsférában tevékenykedni hivatott szakembereket képző karon a népművészet népzenei ága kiemelt szerephez jusson. Aktualitását alátámasztja az a tény is, hogy a tantervi követelményekben megjelenik a népzene, néphagyomány. Előzetes tapasztalatok, illetve egy korábbi felmérés tükrében kijelenthető, hogy hallgatóink e téren szerzett előzetes ismereteik nem kielégítőek. Így a maga nemében hiánypótlónak is nevezhető az elkészült népzenei cd.

Verebélyi Gabriella

A tanító és gyógypedagógus hallgatók attitűdje a fogyatékossgal kapcsolatban a képzésük megkezdésekor – Gondolatok egy érzékenyítő program margójára

Az Európai Unióban 1996 óta a fogyatékos személyek társadalmi integrációja prioritást élvez, egy folyamatosan bővülő, átfogó stratégia alapján fejlődik. Ennek a folyamatnak többek között előzménye, hogy az Unióban becslések alapján a népesség 10–15%-a valamilyen fogyatékossgal él. Ez az arány rendkívül nagy hatással van a társadalmi-gazdasági folyamatokra, ezért az Unióban erős társadalmi elkötelezettség bontakozott ki társadalmi integrációjuk mellett. A fogyatékosok természetes együttélése a nem fogyatékosokkal még nem valósult meg társadalmi méretekben; az alapvető emberi jogok, az egyenlő esélyek, napjainkban is elérhetetlenek sokuk számára.

Hazai és nemzetközi vizsgálatok eredményei alapján egyértelművé vált, hogy a befogadó felnőtt társadalom csak akkor válik elfogadóvá, ha a szociális tanulás már gyermekkorban elkezdődik. A fogyatékos személyek társadalmi integrációja és az oktatás ezen a ponton kapcsolódik össze. Ma hazánkban a gyermekek hároméves koruktól vesznek részt intézményes keretekben személyiségfejlesztésüket célzó nevelési-oktatási folyamatban. Az esélyegyenlőség felé tett első, legfontosabb lépés pedig az intézményi keretekben jó minőségben megvalósuló inkluzív szemléletű együttnevelés (Torda 2008).

A kiemelt figyelmet érdemlő tanulók inkluzív szemléletű nevelésének-oktatásának számos egyéb (pl. tárgyi) feltétele mellett fontos a befogadó intézmények pedagógusainak tájékozottsága, szakmai hozzáállása, befogadó szemléletű attitűdje. A leendő pedagógusok szemléletformálása már tanulmányaik első napjától kiemelt fontosságú. Ahhoz, hogy a legmegfelelőbb pontokon tudjunk az attitűdformálás folyamatára hatni, tudnunk kell, hogy milyen előzetes ismeretekkel, hozzáállással rendelkeznek hallgatóink a kiemelt figyelmet érdemlő gyermekek csoportjait illetően. Ennek érdekében egy három tematikus részből álló kérdőív segítségével mérjük fel a hallgatók előzetes ismereteit, tapasztalatait, sztereotípiáit, előítéleteit. Ennek a felmérésnek az eredményeit és (feltehetőleg) a pedagógusképzések számára fontos következtetéseket mutatjuk be az előadásban.

**Kutatások és jó gyakorlatok a pedagógia
mindennapjaiban – Természettudományi nevelés**

Bagota Mónika

„Csak” logika – vagy mégsem?

Előadásomban olyan játékos logikai rejtvényeket szeretnék bemutatni, amelyeket évek óta sikeresen használunk tanító szakos hallgatók matematika tantárgy-pedagógia és – egyszerűbb változatban – óvodapedagógus hallgatók matematika-módszertan óráin egyaránt. A bemutatásra kerülő játékok mindegyike alapvetően logikai játék (néhányik közülük a jól ismert Sudoku játékból indul ki), azonban egyes feladványok megoldásához szükség van nemcsak a logikus gondolkodásra, hanem például a négy alapművelet valamelyikének (vagy esetlegesen mind-egyikének) felhasználására is. Más rejtvényeknél a helyes térbeli tájékozódás is alapvető fontosságú ahhoz, hogy a logikai feladványt sikerrel meg lehessen fejteni. Megint más esetekben területek lefedésével és gráfokkal kapcsolatos tulajdonságokkal is találkozhatunk a logikai rejtvények megoldása során.

A játékos logikai rejtvények mindegyike nagyon jól alkalmazható az alsó tagozatos matematikaórákon és szakkörökön egyaránt, egyszerűsített változatban pedig már nagycsoportos óvodásokkal is élvezetesen játszhatók. A játékok további előnye az, hogy az interneten ingyenesen megtalálhatók, s így akár több száz könnyebb vagy nehezebb rejtvényből válogathatunk a gyermekek korának és érdeklődésének megfelelően.

Borsos Éva

A vajdasági magyar pedagógusok növényismerete

A „*plant blindness*” (szó szerinti fordításban *növényvaktság*) egyre elterjedtebb a világon. A fogalom két jelenséget foglal magába: az emberek nem tudják a környezetükben élő növények nevét, és nem is akarják megismerni őket. Mindez annak következménye, hogy egyre több időt töltünk a mobiltelefonok, táblagépek és számítógépek képernyője előtt, a virtuális világban, és egyre kevesebbet tartózkodunk a természetben. Napjainkban ez már nem csak a gyerekekről mondható el, hanem a felnőtt generációról is. A jelenség megelőzéséhez, illetve kiküszöböléséhez a szülők és az oktatási intézmények, a pedagógusok szoros együttműködésére van szükség.

Munkánkban egy nyári továbbképzésen elvégzett felmérést mutatunk be, melynek során pedagógusok növényismeretét teszteltük. A pedagógusoknak hatvan növényt kellett felismerniük fényképről. A képeket igyekeztünk úgy összeválogatni, hogy a növényeket olyan formában ábrázolják, ahogyan a természetben is találkozunk velük. A növényeket hat csoportra osztottuk fel: zöldségek, gyümölcsök, gabonák, kerti virágok, fák, valamint fűszer- és gyógynövények. Nagyon ügyeltünk arra, hogy kizárólag a közvetlen környezetükben (Szerbia, Vajdaság) megtalálható növények kerüljenek be a felmérésbe.

Csenger Lajosné

Egészségnevelési programok az ökoiskolákban

Az egészségnevelés egyik legfontosabb színtere az iskola, ahol mód nyílik az egészséges életvitel magatartásmintáinak kialakítására, fejlesztésére, és a tanulók kellő ismereteket, tudást, ösztönzést kapnak az egészséges életmód, életszemlélet megalapozásához. Mindez hozzájárul annak megértéséhez, hogy az egészség érték; a testi és lelki egészség tisztelete, örömteli megélése mindannyiunk számára kiemelten fontos.

A testi és lelki egészségre nevelés a Nemzeti alaptantervek (1995–2012) mindegyikében kiemelt fejlesztési terület, nevelési cél. A köznevelési törvény (2003) és az EMMI rendelet (20/2012) is előírja a köznevelési intézmények számára az egészségnevelési program elkészítését, melyben koordinált, mérhető, értékelhető módon kell megtervezniük intézményük egészségnevelési tevékenységrendszerét.

Előadásomban egy általam megkezdett kutatás első lépéseit szeretném bemutatni. Ennek során Győr-Moson-Sopron megyei általános iskolák egészségnevelési programját elemeztem meghatározott szempontok szerint. Megvizsgáltam, hogy a programok helyzetelemzésre épülnek-e, működik-e az intézményekben olyan munkacsoport, amely az egészségneveléssel kapcsolatos feladatokat koordinálja. Azt is vizsgáltam, hogy a célok, feladatok mellett megfogalmaznak-e az iskolák a maguk számára elvárásokat, sikerkritériumokat, és ellenőrzik/értékelik-e a megvalósított tevékenységeket, hiszen ez az intézményi önértékelés részét is képezheti. A vizsgálatomban kiemelt figyelmet fordítottam az ökoiskolákra, melyekről feltételeztem, hogy a fenntarthatóság, a környezettudatosság iránti elkötelezettségük okán részletesen kidolgozott programmal rendelkeznek.

Hartl Éva

Vezérfonalak, kiadványok és tanítói segédletek a *madarak és fák napja* iskolai ünnepléséhez a XX. század első felében

A Madarak és Fák Napja története hazánkban több mint 110 éves múltra tekint vissza. Herman Ottó és az Országos Állatvédő Egyesület által kezdeményezett iskolai ünneplés gondolatát Gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatási miniszter karolta fel, és az 1906. április 27-i körrendelettel meghonosította a *madarak és fák napját* a népiskolákban. A miniszter a rendeletben az ünnepléshez az amerikai mintát vette alapul, bár évente két nap helyett erre csak egy napot engedélyezett, május vagy június hónapban. A körrendelet hatására a *madarak és fák napja* megrendezése az iskolában megkezdődött, de a lebonyolítást nehezítette a tanítói segédletek hiánya. A meglévő vezérfonalak mellett hamarosan kiadványok láttak napvilágot a tanítók munkáját is segítő célzattal. Az előadás ezekből – a tanítók számára készült – és az ajánlott kiadványokból, segédletekből tár fel és mutat be, melyek irányt mutattak és segítséget nyújtottak a *madarak és fák napja* tartalmas, élményszerű megszervezéséhez. Hozzájárultak ahhoz, hogy a ez az ünnep az adott időszakban kiteljesedhetett; a gyermekek természetismeretre, természetszeretetre és védelmére nevelését hatékonyan segítő szép, népszerű „intézményévé” vált az iskolában a XX. század első felében hazánkban.

Hartl Éva – Molnár Katalin – Kollarics Tímea

Környezeti neveléssel a fenntarthatóságért a pedagógusképzésben

A fenntarthatóságra nevelés célkitűzése nem kevesebb, minthogy a társadalom és a természet fenntarthatósága és működőképességének megőrzése céljából kialakítsa az emberek környezet-tudatos magatartását. A pedagógusképzésben ez kiemelten fontos terület, hiszen a pedagógusok a jövő generációk és rajtuk keresztül a családok nevelői is. Az óvodapedagógus- és kisgyermeknevelő-képzésben nagy hangsúly tevődik e területek korszerű, tudományos és rendszer-szemléletű, gyakorlatorientált oktatására.

Előadásunkban a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karán folyó, fenntarthatósággal kapcsolatos tevékenységeinket mutatjuk be. Több kurzus keretében alapozzuk meg a téma elméletét, gyakorlatokon pedig az egyes területek óvodapedagógiai, kisgyermeknevelési vonatkozásaival ismertetjük meg a hallgatókat.

A karhoz rendelt Erdő- és Környezetpedagógiai doktori program teljessé teszi képzéseinkben e téma tudományos hátterét. Az előadásban különös figyelmet fordítunk az aktuális kutatásunkra, amely a fenntarthatósággal kapcsolatos viselkedésminták feltárására és a témához kapcsolódó ösztönző, népszerűsítő, valamint az oktatásban is hatékonyan alkalmazható programok kidolgozására irányul. A kutatás területeit az ENSZ 2015 Fenntartható fejlődési célok pontjai közül azok alkotják, amelyek összefüggésbe hozhatók a fenntartható élettel és kurzusaink elméleti és gyakorlati vonatkozásaival, kompetenciáival.

Pápai János – Krausz Krisztina

Szemléletváltás szükségessége – Kell-e szeretni a természettudományokat?

A PISA 2015 vizsgálat középpontjában a természettudományi műveltség állt. A magyar diákok 477 pontos átlageredményt értek el ezen a teszten, és így második ízben teljesítettek rosszabbul az OECD-országok átlagánál.

A PISA 2015 úgy határozta meg a természettudományi műveltséget, hogy „*az egyénnek az a képessége, amelynek révén gondolkodó állampolgárként képes foglalkozni tudományos kérdésekkel és elképzelésekkel*” (PISA2015 Összefoglaló jelentés). Mivel mi egy ún. „jó” középiskolában tanítottunk, személyes tapasztalataink alapján más állítást fogalmaztunk volna meg a diákok természettudományos műveltségéről. A diákok biológia-kémia iránti érdeklődése – melyet a fakultációsok számának növekedésében, a természettudományos programok látogatói számának emelkedésében és általában a tantárgyhoz való viszonyban mértünk le – mást mutatnak számunkra. Ebben az időszakban épült meg az iskolai labor, nőtt meg a kutatócsoportok száma, ami reményeink szerint az alkalmazott módszerek egyediségének volt köszönhető. Előadásomban kitérek azokra a kutatásokra (jó gyakorlatra), melyeket diákjainkkal végeztünk, és bemutatom a tantárgyak iránt megnövekedett érdeklődés okát, melynek alapja egy olyan szemlélet, mely talán még nem gyakori a közoktatásban. Felvillantok olyan lehetőségeket, amelyek fontosak a szemléletváltáshoz a természettudományok oktatásában.

Az előadásom befejezésekképpen egy lehetséges programtervezetet kívánok adni a folyamatok megváltoztatására.

**Patocska Mária – Gyórfi Tamás
A fenntarthatóságra nevelés egyik lehetősége az egyszerűsített
karbonlábnyom-számítás**

Az emberiség jövőjét veszélyeztető egyik legsúlyosabb környezeti probléma a légkör összetevőinek kedvezőtlen alakulása, az éghajlatváltozás. Ennek bizonyos hatásait az emberek többsége érzékeli, de annak okaival, vagyis a környezeti problémák és az emberi cselekvések közötti kapcsolatrendszerrel nincsenek tisztában, főleg akkor, ha azok áttételesen, több lépésen keresztül zajlanak. A rendszerben gondolkodás hiánya miatt nem tudatosul, hogy mindezt az ember hozta létre a növekvő igények kiszolgálása céljából. Az emberi tevékenységekből származó környezeti terhelés egzakt táételével a személyes felelősséget lehet hangsúlyozni. A szerzők a számszerűsítés egyik lehetséges módjaként a karbonlábnyom-számítást választották, amely megmutatja, hogy az életviteli tevékenységeinkkel milyen mértékben járunk hozzá a globális klímaváltozáshoz. Ez egyben a fenntarthatóságra nevelés egyik lehetséges módja is lehet. Erre mutat be az előadás néhány egyszerű példát, amellyel a fogyasztói felelősséget szeretnék különösen hangsúlyozni.

Szántóné Tóth Hajnalka – Doba László

**A környezetismeret tantárgy gyakorlóiskolánk tanítói
és tanulói szemszögéből**

A gyermekek nyitottak környezetük csodái iránt. Óvodás és kisiskolás korban spontán játékos tevékenységeik kapcsán fedezik fel a körülöttük lévő világot.

1–4. osztályban a környezetismeret tantárgy az általános iskolai természettudományos nevelés elsődleges színtere. A tárgy neve is utal arra, hogy az ismeretanyagát a gyermekeket körülvevő természeti és társadalmi tényezők, jelenségek adják. A tantárgy elsődleges célja, hogy közvetlen vagy közvetett megismerési módszerekkel ismeretekhez juttassa a gyermeket a természet egyszerű dolgairól, jelenségeiről. A másik a képességfejlesztés, az attitűdformálás, magatartásformálás. A környezetismeret a tanulók kompetenciafejlesztésének kivételes lehetősége is; ez irányú törekvéseinkben a sokszínű követelményeknek akkor tudunk leginkább megfelelni, ha a tantárgy tanítása során változatos módszereket, stílusokat és stratégiákat alkalmazunk, jól szemléltetünk, a tanulókat aktivizáló, tevékenységre készítő eljárásokat használunk, megvilágítjuk a tanultak gyakorlati szerepét. Kutatásunkban az általános iskolai alsó tagozatos korosztály természetismeret-oktatásának eredményességét vizsgáljuk különböző oktatási környezetben és módszerekkel. A kutatásunk részét képezi a 3. osztályos tanulók környezetismeret tantárgyhoz fűződő érzelmi viszonyulásának és tanulási szokásaiknak, továbbá a tantárgyat oktató pedagógusok attitűdjeinek, tanítási módszereinek a feltérképezése. Előadásunkban kutatásunk eddigi eredményeit kívánjuk bemutatni.

A kutatás / közlemény az EFOP-3.6.1-16-2016-00007 számú projekt támogatásával készült.

Takács Márta – Pintér Krekity Valéria – Bagány Igor

Oktatási környezet modellezése kognitív térképpel

Az oktatási környezet szereplői szinte minden ország rendszerében ugyanazok, vagy nagyon hasonlóak. Ugyanakkor súlyuk és a kölcsönhatásuk mértéke rendszertől rendszerig különbözik, különböző hatékonyságot eredményezve. Ha a szereplőket és az azokat jellemző paramétereket egy kognitív térkép csomópontjaiként, a közöttük fennálló kapcsolatot pedig a kognitív térkép éleivel, élsúlyaival modellezzük, akkor egyrészt feltárhatjuk az ilyen, tartósan fenálló kapcsolatrendszer következményeit a csomópontok értékeire, azaz előrejelzhetjük a rendszerparaméterek további alakulását, másrészt, összehasonlítva a különböző rendszerek közötti különbséget, rámutathatunk az egyes rendszerek előnyeire vagy éppen visszahúzó alrendszerreire.

A kutatás kezdeti fázisában általános és középiskolai tanulók eredményességére vonatkozó, számunkra elérhető adatok alapján állítottuk fel a kognitív térképet, amit különböző scenáriók alapján vizsgáltunk.

Vatai Éva

A játék a felfedezettő matematikatanításban

Az általános iskolai felfedezettő matematikatanítás során ritkán találkozunk mechanikus tanulással, hiszen a felfedezettő tanítás feltétele az értelemgazdag tanulás. A matematikában kevés tehát az olyan tananyag, amely elsajátításához mechanikus tanulásra van szükség. Amennyiben játékot szeretnénk beilleszteni a felfedezettő tanításba, olyat kell választanunk, amelynek lényege az értelemgazdag tanulás, vagy akár maga a felfedezés. A beépítendő játékoknak illeszkedniük kell a felfedezettő matematikatanítás céljához, de legalábbis nem szabad azt akadályozniuk. Azokat a jellemzőket gyűjtöttem egyrészt össze, amelyek a játék során gátló tényezőként hatnak a felfedezési és értelemgazdag tanulásra. A játék alkalmazása azért is előnyös a felfedezettő tanításban, mivel teljességgel kizárja a magyarázatot mint oktatási módszert. A magyarázat egy monologikus tanári közlési módszer, míg a felfedezési tanuláshoz a pedagógus nem készen nyújtja az ismereteket, hanem minden lehetséges esetben a tanulók felfedező, konstruáló tevékenységét váltja ki és segíti. Néhány játék elemzésén keresztül szeretném bemutatni mindazokat a tényezőket, amelyek befolyásolják a felfedezettő tanítást, illetve rámutatok a játékok felfedezési tanulást segítő lehetőségeire.

**Kutatások és jó gyakorlatok a pedagógia
mindennapjaiban – Módszertani innováció**

Hevérné Kanyó Andrea

Nekünk ez bevált...

A XXI. században gyakran választják konferenciatémának az olvasást, az olvasóvá nevelő munkát. Több civil szervezet és oktatáspolitikával foglalkozó szakember zászlajára tűzte már e témát. Hogy mennyire vált fontossá, azt a PISA, a PIRLS kutatások eredményei is alátámasztják. Mi, alsós tanítók léptünk először a megújulás útjára ezen a területen. Be kellett látnunk, hogy ahogyan eddig feldolgoztuk a tananyagot, amit eddig olvastattunk, nem biztos, hogy megfelelő a ma tanított generáció számára.

Többféle iskolában, eltérő képességű gyerekekkel, sokféle módszert kipróbáltam az elmúlt húsz évben, hogy megszerettessem az olvasást tanítványaimmal. Folyamatosan próbálkozom, igyekszem egyéni sajátosságait figyelembe véve, élményszerűen olvasóvá nevelni őket. A jól bevált könyvek, a sikert és örömet hozó megoldások megmutatták, hogy jó úton vagyok e fontos feladat megvalósításában.

Előadásomban bemutatni kívánom, hogy miként lopom diákjaim életébe az olvasást, milyen nekik szóló műveket és hogyan dolgozunk fel.

Mert NEKÜNK EZ BEVÁLT!

Járeb Ottmár

**A kognitív terhelés csökkentése generatív erőforrásokat felszabadító
módszerekkel kontakt osztálytermi környezetben**

Kutatásom célja olyan, az oktatás hatékonyságát növelő módszerek keresése és vizsgálata, amelyek a hatékonyságot a tanulók testi, lelki és szellemi állapotának javításával növelik. A kognitív terhelés elméletében (Sweller, 1988) az utóbbi időben új elemként megjelenő generatív erőforrásokkal kapcsolatban (Kalyuga és Liu, 2015) a generatív erőforrásokat növelő motivációt és bevonódást, valamint a generatív erőforrásokat csökkentő szorongást és stresszt tanulmányoztam. Az előkutatásban dokumentumelemzés, félig strukturált interjúk és kérdőívek segítségével megvizsgáltam azt a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal által akkreditált programot, amely a generatív erőforrások felszabadítását segítő módszerek elsajátítását célzó, többek között az ELTE Tanító- és Óvóképző Karán is folyó képzések alapjául szolgál. A stresszoldó, szorongást csökkentő és flow-t növelő módszerek alkalmazásának körülményeit és a válaszadók által értelmezett hatékonyságának értékelését 11 kérdéscsoport segítségével vizsgáltam. A kiscsoportos, feltáró jellegű előkutatásban a vizsgált személyek száma 31 volt. Az előkutatás eredményei alapján, a kutatás folytatásaként, az így, kvalitatív módon feltárt jelenségek pontosabb megismerése érdekében a generatív erőforrások felszabadítására használt fenti módszerek hatékonyságának empirikus vizsgálatára egy olyan kvantitatív mérési eljárás alkalmazását tervezem, amely a kognitív terhelést négy pszicho-fiziológiai szenzor segítségével méri (Ferreira, 2014).

Kollarics Tímea

Umweltpädagogische Aspekte der Erlebnispfade

Die Entstehung der Erlebnispfade ist eng mit den Lehrpfaden verbunden. In den letzten Jahrzehnten haben sich die Lehrpfade signifikant verändert, ähnlich wie andere Orte und Einrichtungen der Umweltbildung. Mit der Erkenntnis, dass die rein rezeptive Informationsaufnahme bei den klassischen Lehrpfaden nur einen geringen Lernerfolg versprach, kam es zu handlungsorientierten Konzepten von Lehrpfaden, auf denen sich Benutzer aktiv mit der Natur auseinandersetzen soll. Die deutschsprachigen Länder (Deutschland, die Schweiz, Österreich) spielten eine sehr wichtige Rolle bei der Entwicklung der Naturerlebnispfade. Um die umweltpädagogische Aspekte der Erlebnispfade zu erkunden, sollen wir die Entwicklung, die Begriffe, die Kriterien der Naturerlebnispfade und zahlreiche andere Verknüpfungen erkennen. Die Vorlesung stellt die umweltpädagogischen Aspekte der Erlebnispfade mit Hilfe der deutschsprachigen Fachliteratur vor. Es handelt sich auch um die Aspekte der Gruppierung und die Kriterien zur Umweltpädagogik. Es bezieht sich auch auf die internationale Forschung, deren Ziel ist die Erlebnispfade in Deutschland, Österreich und Ungarn zu vergleichen. In dieser Untersuchung wurde ein objektives Bewertungssystem entwickelt, das hauptsächlich auf umweltpädagogische Aspekte konzentriert.

Koós Ildikó

Irodalmi és nyelvészeti projektkurzus-példák a tanítóképzésben pedagógus kompetenciák kialakítása/erősítése szolgálatában

Tanulóink új információszerzési, tanulási szokásai holisztikus, demokratikus, kritikus tanítói látásmódot kérnek. A felsőoktatási új KKK megteremtette a képzések tantervi átstrukturálásának igényét, ezzel a tanítóképzésben is erős módszertani szerepet kaphatnak a heurisztikusabb (mozgásos, kreatív, társas élménnyel, művészeti tevékenységgel megvalósult) munkaformák. A tanítóképzés folyamatában mára az egyes tananyagtartalmak közötti előre- és visszautalásoké, belépő- majd kilépőcéduláké; a vizsgák sorában egész blokkokat lezáró szintéziseké, szakmai kerekasztal beszélgetéseké a főszerep. Így a tanítóképzés kulcslépései: 1. kooperáció; 2. élethosszig tartó tanulási szemlélet: innovációk, igény az információk kezelésére és kritikájára; 3. interdiszciplináris szemlélet: kutatási stratégiák megismerése, érvelés és vitakészség, önállóság; 3. élményközpontú tanítás módszerei: heurisztikus szemlélet, nyitottság a reformpedagógiák és más kultúrák felé; 4. gyakorlatias tudás: kreatív adaptációk és eljárások kipróbálása. Hallgatóink akár teljes tantárgyblokkokat felölelő projektekben is dolgoznak: projektnaplóban dokumentálják a közösen kialakított szakmai/tudományos téziseiket, a kapcsolatos megfogalmazott (ön)reflexióikat. Ismereteik nem csak tananyagként tudatosodnak, inkább szolgálják meglévő kompetenciáik és világtudásuk komplex bővülését. Az előadás az Irodalmi ismeretek; Magyar nyelv rétegei tantárgyblokkok projektjeinek példáival vizsgálja a lépések megjelenéseit a tanító szakon.

Nagyházi Bernadette

A vers felszabadítása – Rapszöveg az irodalomórán

2016-ban lehetőségem nyílt érettségi előtt álló, különböző középiskolák eltérő tudásszintű és képességű tanulóinak számára érettségi előkészítő foglalkozást tartani. Ennek egyik időpontjában arra vállalkoztam, hogy egy jól ismert rapdal szövegét az irodalomóra hagyományainak megfelelően, csoportmunkában feldolgozom a tanulókkal. Kísérletem célja annak a bizonyítása vagy cáfolása volt, hogy egy alternatív, szubkultúrát képviselő szöveg (egy ismert rapdal) a befogadó számára értelmezhető és elemezhető-e költészetként, azaz versként. Emellett a cél a tanulók szóbeli kifejezőképességének, elsődlegesen az érvelés képességének fejlesztése volt.

Az elemzés során részben követtük a hagyományos irodalomórai verselemzés menetét, amelyet több esetben a szöveg mögöttes tartalmának megértését célzó feladatokkal egészítettünk ki, és kísérletet tettünk mélyebb rétegek és szimbólumok megfejtésére. Az alkalmazott feladatok és módszerek lehetőséget nyújtottak arra, hogy az eltérő kommunikációs képességű diákok gyakori kommunikációs szorongását feloldjuk, így a szóbeli véleménykifejtés, vita és érvelés több alkalommal, spontán módon megvalósult. A feldolgozás felismertette a tanulókkal a megértés különböző szintjeit, míg végül a vártnál is mélyebb, valódi befogadás következett be több tanuló esetében is. Az írásban – poszteren – rögzített megoldások pedig előkészítették a felvetett kérdés írásbeli megválaszolását, érvelő szövegek alkotását is.

Rohár Alexandra

Felelő Plusz

A FELESELŐ PLUSZ kiadvánnyal olyan program kidolgozását tűztem ki célul, mely a Down-szindrómás személyek nyelvi sajátosságait figyelembe véve, szerkezetileg tudatosan felépített, pedagógusok által könnyen használható eszköz, amely a nyelvi rendszer sokoldalú, többszintű fejlesztését szolgálja. A kiadvány kidolgozását eddigi kutatási tevékenységem inspirálta, mely a Down-szindrómás személyek nyelvi fejlettségének sokoldalú, részletes feltátására irányult. Az eszköz kiadása előtt fontosnak tartottam, hogy a gyakorlatban kipróbálásra kerüljön. A használó pedagógusok visszajelzései szubjektív, míg a bemeneti és kimeneti mérés objektív mutatója lehet e kiadvány funkcionalitásának. Előadásomban először szeretném ismertetni a FELESELŐ PLUSZ következetes felépítését, és azt, hogy nyelvi anyagában miként igazodik a Down-szindrómás tanulók kommunikációs sajátosságaihoz. Majd bemutatom a kutatás menetét, a vizsgálatban részt vevő tanulókat és a használt eljárásokat. Ezek után a bemeneti és kimeneti mérések eredményeit szemléltetem. A prezentáció zárásaként a kiadvány kipróbálásában közreműködő pedagógusok kérdőívéből nyert adatokat és a személyes konzultációk tapasztalatait összegezve fogalmazom meg további javaslataimat.

Szabó Zsófia

Bauhaus színpadi műhelye

Az EFOP-3.6.1-16-2016-00007-es azonosítószámú „*Intelligens szakosodási program a Kaposvári Egyetemen*” pályázat keretein belül a *Bauhaus pedagógiai programja és a Z-generáció* című projekthez kapcsolódó kutatások bemutatása: Walter Gropius eredeti szándéka szerint a színpadi műhely felállítása a szakirányú tanulmányok mellett elsősorban a közösségi élmény erősítését szolgálta a Bauhaus egykori növendékei számára.

A Bauhaus színpadi műhelyének 21. századi újrateremtésével egy olyan performatív eseménysorozat megvalósítása a cél, amely a közösségteremtő élményen túl a csoport- és projektmunka erősítésének is szolgálatába szegődhet. A gyakorlati program kidolgozását az elméleti és történeti háttér vizsgálatát célzó kutatómunka, a Bauhaus színpadi műhelyét gondozó mesterek alapkoncepciói, a létrejött produkciók elemzése előzi meg. Az eseménysorozat megtervezéséhez a jelenkori művészetszemlélethez adaptálható eszköztár feltérképezése, tematizálása (a színpadkép mint képkonstrukció, alternatív színházi terek, ember és gép/technológia stb.) szolgál alapul. Az alkalmazott módszer lényege, hogy az egyes események, performanszok más-más szakterületen jártas mestertanárok és hallgatók bevonásával valósulnak meg, amelyben az alkotóközösség tagjainak eltérő szemlélete, médiumismerete, ötletei mentén alakul és gazdagodik az összkép.

Uhl Gabriella

A Bauhaus pedagógiai programja és a Z generáció

A Bauhaus hírneves iskolája 2019-ben ünnepli alapításának 100. évfordulóját. A forrongó és képlékeny Weimari Köztársaságban létrehozott oktatási intézmény példája lett az akadémikus művészeti hagyományokkal való szakításnak, a kreativitás szabadságának. A különböző, ám újszerű pedagógiai programokkal jelentkező és oktató művésztanárok jelentősen befolyásolták a művészetről, a művészlétről kialakult fogalmakat. Tanítási gyakorlatukban a szokványostól eltérő kérdéseket tettek fel a művészet/design kölcsönhatásáról, funkciójáról.

A politikai erőterben mindvégig szorongatott helyzetű Bauhaus demokratikus közösségi modellként és a művészi szabadság és kreativitás letéteményeseként működött, minden szorítottság ellenére a művészek (diákok) egy jobb világ megalkotóinak hitték magukat. A Bauhaus története nemcsak a centenárium miatt fontos és izgalmas terület, hanem összetettségében és elveiben, akkor utópikus, azóta megvalósult álmaiban a kortárs tendenciák tisztábban felsejlenek, mint valaha.

A Bauhaus pedagógiai programjának kutatására és integrálási kísérletére az EFOP-3.6.1-16-2016-00007-es azonosítószámú „*Intelligens szakosodási program a Kaposvári Egyetemen*” című projekt keretében kerül sor.

**Kutatások és jó gyakorlatok a pedagógia
mindennapjaiban – Köznevelés és szakképzés**

Bérczy Dóra Judit

Csoportdolgozat a tanulók szemszögéből

A tanulmányban arra mutatunk rá, hogy az egyéni értékeléshez szokott tanulók hogyan viszonyulnak a csoportban megírt dolgozathoz, hogyan érzik magukat, milyen véleményeket fogalmaznak meg a dolgozattal kapcsolatban. Egy szakgimnázium három osztályában történt a kérdésfeltevés, 74 válaszadóval, mindegyikük 9. évfolyamos tanuló volt. A kérdésfeltevés a dolgozat után egy héten belül megtörtént, hogy az élményeik még frissek legyenek. A kérdéseket, mellyel a dolgozatra kérdeztünk, online kapták meg, hogy otthon, nyugodt körülmények között tölthessék ki. A kérdésekre adott válaszokból kiderült, hogy a pedagógusok nem alkalmazzák elterjedten a csoportdolgozat adta lehetőségeket, pedig a tanulóknak tetszett ez a számonkérési módszer. Hiába oktatunk projektben vagy kooperatív technikával, ha a dolgozatírásnál megint visszatérünk az egyéni értékeléshez. Egyénileg ennél a dolgozattípusnál is kapnak feladatokat a tanulók, de nagyobb biztonságban érzik magukat, ha kérdezhetnek a társaiktól. A stresszhelyzetben kapott gyors válaszok pedig mélyebben rögzülnek, egyszóval elértük a célunkat, mert a diákok megtanulják a tananyagot, akár az utolsó utáni pillanatban is. A dolgozatot úgy kell összeállítani ebben az esetben, hogy a tananyagot lefedje, és mindenki külön kérdéseket kapjon. A csoportdolgozatokkal elmélyíthetjük a tanulók empátiás készségét, mivel itt élesben megy számukra a munka. Van egy időkeret, amibe be kell férniük, különben nem kapják meg a jó érdemjegyet, és emellett a társukon is segíthetnek, ha akarnak.

Bertalan Péter – Horváthné Petrás Viktória

**Az agrárszakképzés jelene és jövője, dilemmák és alternatívák az FM
DASZK Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma adatai alapján**

Magyarország a mezőgazdasági termeléshez kedvező természeti adottságokkal és mindig jól felkészült szakemberekkel rendelkezett, és rendelkezik ma is. A mezőgazdasági képzés fontosságát, az intézményesített oktatás szükségességét Európában az elsők között ismerték fel nálunk, amit számos iskola alapítása jelez. Magyarországon a társadalmi-gazdasági területen bekövetkező változások a közoktatási, szakképzési (képesítési) rendszer megváltoztatását is jelentették. Módosultak a tulajdonviszonyok, átalakult a gazdaság ágazati szerkezete, előtérbe kerültek a feldolgozó iparágak és a szolgáltatások (Mezőszentgyörgyi D – Wayda I, 2015).

A gazdasági, társadalmi és szociális környezet megváltozásának eredményeként az oktatásban (köz- és szakoktatásban) is jelentős változások következtek be. A mezőgazdasági ágazatok sajátosságaiból eredően a képzések is speciális megközelítést kívánnak, melynek eredménye a jól felkészült, szakképzett munkaerő. A mezőgazdasági képzésekben rejlő lehetőségek és problémák feltárására, az innovatív technika és technológia bevezetése eredményeinek bemutatása az FM DASZK Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma adatai és az ott dolgozó pedagógusok tapasztalatai alapján került sor.

Dancsházy-Nagy Ágnes

A kollégiumpedagógiai gyakorlat módszertani lehetőségei

A tanulási szinterek és formák sokszínűvé válásával azok dimenziói is definiálásra, újragondolásra szorultak. A formális-nonformális-informális tanulás fogalomhármását Philip H. Coombs (Coombs és mtsai, 1973.) alkotta meg a hetvenes években. Az általa bevezetett megközelítés lényege, hogy a formális oktatási rendszerekben a tanulási folyamatoknak csupán töredéke zajlik, és léteznek egyéb olyan dimenziók is, melyekben ismereteket, készségeket sajátítunk el (Memorandum, 2000).

Értelmezésében a nonformális oktatás alatt az iskolarendszeren kívüli, szervezett keretek között zajló, határozott céllal történő tanulási formákat érti, míg az informális tanulás változatos szintereken, kötetlen formában történik, és lényege az információszerzés, valamint a képességfejlesztés. A kollégiumi pedagógiai nevelési gyakorlat során a tanárjelöltek képet kapnak éppen erről a speciális területről, lehetőségük van módszertani repertoárjuk bővítésére és mélyítésére.

A Kollégiumi Nevelés Országos Alapprogramja 12 nevelési területet határoz meg a pedagógusok számára, rendkívül széles műveltségi spektrumot lefedve. Az Alapprogramban meghatározott nevelési területek feltételezik a kollégiumpedagógus tantárgyakhoz kapcsolódó vagy azoktól független, interdiszciplináris tudását, ismereteit és ezek átadására való képességét akár formális, akár informális aspektusokban. A kollégiumpedagógiában jelen levő nevelési szintereken végzett pedagógiai gyakorlatuk során a hallgatók képessé válnak saját módszertani matrixuk elkészítésére.

Dobosné Földi Brigitta

Tanulási technikák a kooperatív tanításban

A XXI. században a tudás szerepe egyre nő. Ahhoz, hogy képesek legyünk új dolgok elsajátítására, célszerű kialakítani saját tanulási stratégiánkat, melyhez az iskolának megfelelő alapokat kell nyújtania. Egyre több intézményben kerülnek bevezetésre tanulásmódszertani kurzusok, de osztályfőnöki órák keretében is tartanak felkészítést a tanárok a tanulási technikákról. Kutatásomban egy sajátos szemszögből közelítettem meg a tanulási technikák tanításának lehetőségét. Vizsgálatom fókuszába az egyes elemi tanulási technikák megjelenését helyeztem, kooperatív csoportmunka közben. Szerettem volna megtudni, hogyan jelennek meg a különböző tanulási technikák a kooperatív tanulásban, mely elemi technikák elsajátítására és gyakoroltatására alkalmas a módszer. A vizsgálati mintába 3 különböző korcsoport került (8, 12, 16 évesek). Kutatási módszerként a megfigyelést alkalmaztam, melyhez videofelvételeken rögzített kooperatív tanórákat használtam fel. A vizsgálat eredményében látható volt, hogy kooperatív módszerrel többféle elemi tanulási technikát gyakoroltathatunk diákjainkkal. A különböző korosztályoknál eltérő volt a használt tanulási technikák száma. A kor előre haladásával a használt tanulási technikák száma nőtt. A kutatás rávilágított arra, hogy a kooperatív tanítás alkalmazásával nemcsak a tanulók szociális készségeit fejleszthetjük, hanem megtaníthatjuk őket különböző tanulási technikákra is.

Nmarné Kendöl Jutka

Az attitűdformálás lehetőségeinek vizsgálata középiskolások körében

Az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljait (2015) vizsgáltuk középiskolások körében a kognitív, affektív és viselkedéses attitűd-megnyilvánulások tükrében. A felmérés eredményei igazolták feltevésünket, miszerint a diákok a fenntartható fejlődés témaköreihez érzékenyen viszonyulnak, ám a hatékony cselekvést az információk/tudás hiánya megakadályozza. A célok közül a „Nemek közötti egyenlőség” témakörét dolgoztuk fel elméletben és gyakorlatban is, mivel a magyar közoktatásban (és a társadalom egyéb területein) a nemek közötti egyenlőség problematikája nem kap különös hangsúlyt. Célunk volt a nemek közötti különbségek ismereteinek közvetítése, bővítése magyar és nemzetközi viszonylatban. A diákok előzetes ismereteit fogalomkártyákkal hívtuk elő. Az új ismeretek közvetítéséhez Power Point bemutatót készítettünk. Az esélyegyenlőség társadalmi megítélése, javítása érdekében a diákok helyzetgyakorlatokon vettek részt, és figyelemfelkeltő plakátot készítettek. A foglalkozások végére a résztvevők értelmi képességei fejlődtek, megismerkedtek a téma részterületeivel, gazdasági, foglalkoztatási, egészségügyi és oktatási problematikájával. Érzelmi és szociális területen is kimutatható a fejlődés, főként a külföldi hagyományok, szokások területén. Anyanyelvi képességeik fejlődtek, megismerkedtek a témát érintő fogalmakkal, azok értelmezését önmaguk is meg tudták tenni. A téma iránti érzékenységet kérdőívünk kitöltésével, elemzésével tudtuk mérni.

Zalay Szabolcs

A szabadság mámore és a tekintély varázslata a pedagógiai irányításban

Előadásomban azzal a paradoxonnal kívánok foglalkozni, amely minden pedagógus, egyúttal minden iskolai vezető számára a legnagyobb lehetőség és veszély között feszül egyazon pedagógiai szituáció keretei között. Élni vagy visszaélni a hatalommal, amely akkor adatik számunkra, amikor egy-egy tanulócsoporthoz vezetése van ránk bízva különböző oktatási-nevelési folyamatok, foglalkozások, órák, szervezetek irányítása esetében. Megközelítésünk sajátos alapállítása szerint minden pedagógiai szituáció egy „második valóság”, „kis világ”, amelyet a pedagógus irányít, „ural”, jó esetben, a résztvevőkkel együtt „teremt”, rossz esetben ennek „zsarnoka”. Éppen ezért érdemesnek tűnik ennek a világnak az összetevőit pontosan meghatározni, alaposan megvizsgálni abból a szempontból is, hogy a „pedagógiai szabadság”, illetve a „hatalom gyakorlása” milyen módon érvényesül, s mennyire függ össze a folyamat eredményességével. Az előadásban ismertetem jelenlegi kutatásom alapvetéseit. Kutatóprogramom szervesen kapcsolódik vezetési koncepciómhoz, amely az iskolai élet „világszerű” megközelítését veszi alapul egy többdimenziós modell leírásának segítségével. Hipotézisem szerint a pedagógiai kultúra fogalmának, dimenzióinak és összetevőinek egyre pontosabb meghatározása révén megragadhatóvá válik a pedagógiai munka adott iskolai közegben (foglalkozásokon, órákon, szervezetben stb.) megnyilvánuló minősége és annak változása, egyúttal a „hatalom gyakorlásának” jellege is.

**Kutatások és jó gyakorlatok a pedagógia
mindennapjaiban – Kora gyermekkori nevelés**

Jakabné Rácz Ildikó

A bölcsődei kompetenciafejlesztés útjai és dimenziói

Bölcsődei munkám során azt tapasztaltam, hogy a felgyorsult világ, a technika újításai egyre nagyobb hangsúllyal éreztetik hatásukat a gyermeknevelés területén is. Nevelőként gyakran tapasztalunk elmaradásokat a gyermekek kognitív-, érzelmi és szociális kompetenciáinak fejlettsége tekintetében, ami további jelentős kihívást jelent számunkra mindennapi munkánk során. A hozzánk kerülő gyermekek egyre inkább vágnak a testi kontaktusra, a szeretet közvetlen kimutatására, megtapasztalására. Gyakran hiányzik az otthoni napirend, nincsenek berögzült étkezési szokások, általános szabályok, ennek hatása érezhető a bölcsődei beszoktatás és bölcsődei élet során is. Előadásommal szeretném felhívni a figyelmet a kisgyermeknevelők munkájának fontosságára és a kisgyermekkori kompetenciafejlesztés gyakorlati lehetőségeire. Hiszem, hogy változni fog a szakmai hozzáállás, a szakemberképzés iránya, és a bölcsődében megjelenik a tudatos kompetenciafejlesztés. Ez már egy új út, egy új lehetőség: időszerű, aktuális és szükséges változás.

Lajtai Zsoltné

Tradicionalis értékeink megőrzése a legkisebbek pedagógiájában

Magyarországon a bölcsődei ellátás 166 éves múltra tekint vissza, melyben a szakma eljutott a gyermekmegőrzéstől a kisgyermeknevelésig, és kialakultak a szakma tradicionális értékei. A 166 év során a szakma számos változáson ment keresztül, és rugalmasan alkalmazkodott az adott kor igényeihez. Az utóbbi 25 évben azonban ezek a változások nagyon felgyorsultak. 2011-től gondozónőkből kisgyermeknevelők lettek a szakma képviselői. 2017-ben megszülettek a „bölcsőde kistestvérei” – mini-, családi-, munkahelyi bölcsődék. A bölcsőde egészen 1993-ig az egészségügyi szférához tartozott. 1993-tól átkerült a szociális, gyermekvédelmi területre és bár mindig is részét képezte a szakmai munkának a pedagógiai tevékenység – egészségnevelés, preventív gyermekvédelem –, mégis napjainkra egyre jobban felerősödni látszanak a kisgyermekes intézményes nevelésének tudatos, fejlődést támogató aspektusai, konkrétan a bölcsődepedagógia neveléstani funkciói. A történelem során nemegyszer beigazolódtott, hogy a gyors változások és az azokra való nem adekvát reakciók értékvélséget, értékvesztést idézhetnek elő. Vajon ez a gyors változás milyen hatással van a már kialakult bölcsődei szakma értékrendszerére? A szakma mennyire képes megőrizni azokat a tradicionális értékeket, melyek az Európai Unió kisgyermekellátásában elismerést hoztak számára? Vajon tényleg veszélyben vannak ezek az értékek? Az előadás ezekre a kérdésekre keresi a választ, Mária Montessori pedagógiájának a bölcsődei nevelésre gyakorolt hatásvizsgálatán, a szakma jeles képviselőinek – Dr. Pikler Emmi, Akócsi Ágnes, Forrai Katalin és Stróbl Mária – értékteremtő és értékközvetítő munkásságának feldolgozásán, valamint az előadó 34 éves szakmai tapasztalatainak, saját élményeinek bemutatásán keresztül.

Nagyné Árgány Brigitta

Óvodapedagógus hallgatók zenei gyakorlatának vizsgálata

Kutatásaim alapján több évre visszamenőleg új kihívásként jelenik meg az óvodapedagógus képzésbe érkező hallgatók zenei előképzettsége és a képzés során elvárt zenei kompetenciák közötti jelentős eltérés. Jelen tanulmányban a képzésből való kimenet vizsgálatához a végzős hallgatók zenei gyakorlatát tettem elemzés tárgyává azért, hogy visszajelzést kapjak a hallgatók zenei neveléssel kapcsolatos ismereteinek, képességeinek és készségeinek szintjéről. Ez által meghatározom, hogy melyek azok a területek, amelyek erősítésre szorulnak a jövőben, illetve hogy a hallgatók kezdetben meglévő hátrányai mennyiben vannak jelen a kimenethez közeledve. A téma vizsgálatához szakvezetők számára értékelőlapot állítottam össze a hallgatók félévi munkájához kapcsolódóan (n=88fő). Ennek fő kérdéskörei a hallgatók ismereteire, zenei képességeinek fejlettségére, továbbá a zenei foglalkozásokhoz köthető módszertani felkészültségre vonatkoztak. Feltevésem szerint a hallgatók nagyobb hányada megfelel a szak által elvárt zenei kompetenciáknak, és a kezdeti zenei előképzettségbeli hátrányok többükönél hatékonyan kompenzálhatók. Összességében a szakvezetők a végzős hallgatók alapvető zenei és módszertani kompetenciáival elégedettek voltak. A fejlesztendő területek egy része a hallgatók zenei előképzettségéhez kapcsolódik, míg másik része a pedagógiai-módszertani felkészítés még hatékonyabbá tételére utalhat.

Pálfi Sándor

A tekintély szabadságmámora az óvodában

A magyar óvoda 1996 óta elkötelezetten gyermekbarát, a gyermekek valódi szempontjait is figyelembe vevő nevelés útjára lépett. Fenntartótól függetlenül, a minden óvodára vonatkozó Óvodai nevelés országos alapprogramjában (2012) három kiemelt attitűd fogalmazódott meg az óvodapedagógusok számára: az elfogadás, segítség és a támogatás. Tehát az adott gyermek fejlődési jellemzőinek ismerete nélkül elvileg nem lehet hiteles egy óvodapedagógus ma, ám sajnos a rendszerváltozás előtti óvodai paradigmából több tényező is „átkúszott”. A '90-s évek előtti óvodaszemlélet és gyakorlat alapvető hivatkozási alapja volt az óvoda iskolai előkészítő funkciója, ami a jelenben már nem lenne releváns kritérium, ám a ma dolgozó óvodapedagógusok túlnyomó többsége az Alapprogram előtt szerezte diplomáját, ami nehezítette a megváltozott gyermekkép adaptációját. A diktátúra pedagógiáját pedig alapvetően a tekintélyelv hatotta át, megfelelve az akkori társadalom berendezkedési elvének, vagyis előíró pedagógiai modell szerint működött, míg a mai a valóság leírása/megértése alapján határozza meg teendőit.

Ezt kívánjuk alátámasztani kutatásunk eredményeivel is. Először dokumentumelemzés segítségével hasonlítjuk össze a 1971. és 2012. évi óvodai alapidokumentumokat a tekintélyelv alapján, melyben látványos különbségek érhetőek tetten az életkor, a tevékenységek és azok tartalma szerepében, a folyamat- és eredményértelmezés tekintetében és a szükségletek értelmezésében. Ezután néhány mai esetet fogunk elemezni, amelyben megfigyelhető, hogyan rendelik alá a gyermekek szempontjait, szükségleteit a felnőttek igényeinek, s a bizonytalan helyzetértékelés hogyan hívja elő újra a régi tekintélyelvű megoldásokat.

Pásztor Enikő

A beszélgetőkörök mint rituálék szerepe a kétnyelvű nevelést biztosító óvodai csoportokban

A tudományos világ figyelme egy ideje újra a rituálékra fókuszál. Egyre gyakrabban hallani a személyes rítusokról, amelyek a mindennapjainkat alakítják, de ugyanakkor sok szó esik a közösségi rituálékról is, amelyek a családok, az óvodai, iskolai, majd a munkahelyi életet határozzák meg. A világban tapasztalható óriási átláthatatlanság, nagy káosz, a családok és egyéb közösségek széthullása az, ami többek között a rituálék újrafelfedezését eredményezte. A rituálét sokan sokféleképpen értelmezik. Nem létezik általánosan elfogadott elmélete. Nélkülözhetetlen a vallásban, a politikában, a gazdaságban, a tudományos életben, de a családban éppúgy, mint az óvodában vagy az iskolában. Közösséget, szociális kapcsolatokat, közös vonásokat teremt, segít értelmezni és rendezni az emberi viszonyokat. Az óvodákban és bölcsődékben a közösen átélt rituális események pozitív hatását ma már senki nem vitatja.

A kétnyelvű, de elsősorban a német nemzetiségi óvodai csoportokban régóta elterjedt a reggeli beszélgetőkör, a „Morgenkreis”, vagy „Sitzkreis”, mely rituálék kiváló lehetőséget teremtenek az idegennyelv-elsajátítására, de ezek által a gyermekek megtanulnak tájékozódni az időben, miközben erősödik bennük az összetartozás érzése is. Már a csoport térben való elhelyezkedése is az összetartozást sugallja. Az előadásom alapját képező kutatásomban arra kerestem a választ, hogy a kétnyelvű óvodákban dolgozó óvodapedagógusok hogyan építik fel a reggeli beszélgetőkörök rituáléját.

Sziváné Mareczky Bernadett

Iskolai előkészítés nagycsoportosoknak

Az óvodai nagycsoportosoknál nagy dilemma az iskolaérettség megítélése. A szülők azt szeretnék, hogy gyermekeik birtokában legyenek azoknak a készségeknek, képességeknek, amelyek elengedhetetlenek a zökkenőmentes iskolakezdéshez. Gyakorló pedagógusként az előző tanév végén nyílt lehetőségem arra, hogy tervezek és tartsak kollégáimmal iskola-előkészítő foglalkozásokat az iskolába készülő gyermekeknek. A programsorozat célja a készségek, képességek fejlesztése azért, hogy megkönnyítse az iskola és óvoda közti átmenetet. Az összejevetelek alkalmával játékosan fejlesztettük a gyerekek logikus gondolkodását, a szövegértését, emlékezetét, mozgását, figyelmét, tájékozódását és grafomotorikáját. Mindezeket sok játékkal, mozgással és érdekes eszközök használatával valósítottuk meg. Az előkészítő további célja a szocializáció, az iskolai életbe való bevezetés, a szokásrendszerek megismerése volt. A foglalkozásokat hetente egy alkalommal tartottuk a leendő első osztályok leendő tantermeiben. Előadásom során bemutatom a foglalkozássorozat eredményeit. A pedagógusok beszámolója alapján a gyermekek, miután részt vettek a foglalkozássorozaton, könnyebben vették az akadályokat, és megtanulták az alkalmazkodást a különböző elvárásokhoz kellő idő és türelem ráfordításával. Ehhez elengedhetetlen volt a szülők segítsége, támogatása.

Varga László

Nevelés és/vagy nevetés – humor a pedagógiában?

A pedagógia sokáig nem tudott mit kezdeni a nevetéssel, a humorról, és ha tudott, abban nem volt köszönet: illetlen viselkedésnek tartotta. Ha az intézmény tudatosan a „veled nevetek” eszméjét hirdeti, akkor az a derű, a vidámság és a játék otthonává válhat. A gyermekek kognitív és affektív képességeihez igazított pedagógiai humor bearanyozhatja dolgozó hétköznapjainkat. Teljesebb, hitelesebb személyiséget nevelhetünk, ha nyitottság, őszinteség és gyengéd humor jellemzi munkánkat. Akik megtanulják, hogyan kell irányítás alatt tartani belső élményeiket, képesek arra, hogy életük minőségét meghatározzák. Csíkszentmihályi (2015) flow-nak, vagyis *áramlatnak* nevezte azokat a tökéletes pillanatokat, amelyeket az öröm, a kreativitás és az élet teljes felvállalása jellemez. Közben az egyre növekvő elvárások paradoxona azt sugallja, hogy az élet minőségének javítása megoldhatatlan feladat. A mosoly az ember veleszületett képessége. A mimikai izmok agykérgi területeinek az embernél igen bőséges kapcsolódásuk van az agykéreg érző területével, csakúgy, mint a homloklebennel és a limbikus rendszerrel. Az arcjáték kihat érzelmeinkre, szervezetünk védettségére és gondolkodásunkra egyaránt. A humor elősegíti a konfliktusok erőszakmentes feloldását, eligazít a kapcsolatokban. Ha jellemzi a személyiséget, akkor azt mondjuk: van humorérzéke. A humor életolajozó és stílus; a pedagógus habitusának, műveltségének, intelligenciájának és érzékenységének esszenciája a kincset érő humor. Élünk vele!

**Kutatások és jó gyakorlatok a pedagógia
mindennapjaiban – Pedagógusok és pedagógusjelöltek**

Bótor Tímea – Jelenszky Fábrián Ildikó

**Partnerintézmények, együttműködési formák, jó gyakorlatok a
Pécsi Tudományegyetem tanárképzésében**

A Pécsi Tudományegyetemen 2015. január 1-től működik Tanárképző Központ a tanárképzést, pedagógusképzést folytató karok képzéshez kapcsolódó munkájának az összehangolására. Feladatait hálózati együttműködésben látja el. Működése óta minden évben partnerintézményi pályázatot ír ki a tanárképzés szakmai gyakorlataiban való együttműködésre, külön a köznevelési intézmények számára az egyéni összefüggő gyakorlatokban való közreműködésre, és külön a közösségi pedagógiai gyakorlatban való együttműködésre olyan szervezetek, intézmények számára, melyek nem köznevelési intézményként végeznek oktató-nevelő munkát. A Tanárképző Központ rendszeresen fórumokat, eszmecsereket szervez, együttműködési formákat kínál a gyakorlóiskolai vezetőtanárok, gyakorlatvezető mentorok, egyetemi oktatók és más szakmai közreműködők számára, amely együttműködési formák lehetővé teszik a képzés szereplői közötti tudás- és tapasztalatátadást, szemléleti összehangolást. A Mentor Fórumon meghívottak a partnerszervezetek mentorai is, akik plenáris előadásokat hallgathatnak meg a tanárképzés, az iskolai gyakorlatok aktuális kérdéseiről, a közösségi pedagógiai gyakorlat külön szekciójában pedig a gyakorlat módszereiről, tartalmi és szervezési kérdéseiről cserélhetnek tapasztalatokat a résztvevők, fogalmazhatnak meg a képzők felé fejlesztési javaslatokat. A Bemutakozó Fórumon az osztatlan tanárképzésben részt vevő hallgatók és a közösségi pedagógiai gyakorlatban közreműködő partnerszervezetek találkoznak az élő kapcsolat kialakítása és a gyakorlat minél eredményesebb teljesítése érdekében. Az előadás ezen együttműködési formák jó gyakorlatát mutatja be.

Csikósné Maczó Edit

A hallgató virtuális jelenléte – Avatar-programmal a lemorzsolódás ellen

Egy ország gazdasági versenyképességét erősen befolyásolja az ott élők iskolázottságának mértéke. Az Európai Unió oktatással kapcsolatos stratégiai célkitűzése, hogy 2020-ra a felsőoktatással rendelkezők arányát 40%-ra emelje a tagállamokban a 30–34 év közötti korosztályban, melyből a magyarországi vállalás 27–33% között mozog. Ahhoz, hogy ezt teljesíteni tudjuk, komoly figyelmet kellett fordítani a lemorzsolódás problémájára, vagyis azoknak az okoknak a feltárására és kezelésére, amelyek a felsőfokú tanulmányaikat végzettség megszerzése nélkül elhagyók magas arányát eredményezték.

A Dunaújvárosi Egyetem egy olyan komplex rendszert dolgozott ki 2012-ben, mely nemcsak intézményi oldalról, hanem hallgatói és oktatói oldalról is vizsgálta a problémát. A HASIT (Hallgatói Sikeresség Támogatása) program egyik legfontosabb alapját képezi az az intelligens monitoring rendszer, amely lehetővé teszi a hallgatók számára a tanulmányi előrehaladásuk vizuális megjelenítését. Ez az ún. Avatar-program – amellyel minden hallgató rendelkezik a beiratkozást követően – naprakész információkat nyújt a hallgatóknak a tantárgyak teljesítésétől a hiányzásokon át a vizsgákkal és egyéb tanulmányi ügyekkel kapcsolatos teendőikig. Így

idejében felismerhető egy olyan probléma, aminek korai kezelésével megelőzhető a felsőoktatási rendszerből való kiesés, s a rendelkezésre álló további segítségekkel (pl. szakmentorokkal) a hallgató sikeresen eljuthat a diplomaátvételig.

Fináncz Judit – Csima Melinda²

Óvodapedagógusok és kisgyermeknevelők egészségi állapotának jellemzői

Kutatásunk célja a kora gyermekkori nevelésben dolgozó pedagógusok egészségi állapotának és az azt befolyásoló tényezőknek a megismerése. Számos foglalkozási területen történtek már kutatások az egészségi állapotot illetően, azonban az óvodákban, bölcsődékben dolgozó pedagógusok vonatkozásában hiányoznak a nagymintás hazai vizsgálatok.

Keresztmetszeti leíró kutatásunkban kisgyermeknevelők, óvodapedagógusok, pedagógiai asszisztensek és dajkák egészségi állapotának jellemzőit tártuk fel standardizált kérdőívek (BDI, Maslach MBI, ELEF és SF-36 kérdőív) alkalmazásával (n=1008).

A válaszadók mintegy harmada kedvezőtlennek ítéli egészségi állapotát, annak ellenére, hogy több mint 90 százalékuk úgy véli, az egészségi állapota feletti kontroll az ő kezében van. A megkérdezett pedagógusok csaknem kétharmada szenved valamilyen krónikus megbetegedésben, jelentős részük egyidejűleg többszörösen érintett. A leggyakrabban előforduló krónikus betegség körükben a derék- vagy hátgerinc-, illetve ízületi problémák, valamint a magas vérnyomás. Az enyhe depressziós tüneteket mutató pedagógusok viszonylag magas arányban vannak jelen a mintában, közülük a pedagógiai asszisztensek legkevesebbé, a kisgyermeknevelők pedig a leginkább veszélyeztetettek.

A vizsgálat eredményeként képet kaphatunk az óvodában és bölcsődékben dolgozók egészségi állapotáról és az azt befolyásoló tényezőkről, melyek megismerése kijelölheti a beavatkozás lehetséges irányait.

Gelencsérné Bakó Márta

A komplex gyógypedagógiai diagnosztika jelentősége – kérdőíves vizsgálat Dél-Dunántúlon

A sajátos nevelési igényű gyermekek nagy számának megjelenése a többségi intézményekben elősegíti a társadalmi integrációt. Ennek megvalósítása érdekében az együttneveléssel és az ezzel járó kihívásokkal válaszokat és megoldási lehetőségeket kell adni a gyermekek ellátásáért felelős szakmák képviselőinek (Bánfalvy, 2008).

A (gyógy)pedagógusi szerepkör változása kihívást jelent a szakma valamennyi szereplője számára. Rendkívül fontos azonban, hogy legyenek olyan mérföldkövek, amelyek a változások mellett a biztonságot jelentik, még ha maguk is változáson mennek keresztül.

A diagnosztikus eljárásban részt vevő gyógypedagógusok számára ilyen támpont a diagnosztikus protokoll, amely egységessé teszi a gyógypedagógiai diagnosztizálást hazánk területén.

---

² „ Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-1 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

**11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
Kaposvár, 2018. április 19.**

Az előzőekben felsoroltak határozták meg a kutatás témakörének megválasztását. A kutatás alapkérdése: miként vélekednek a diagnosztikus protokoll alkalmazásáról az adott régió szakemberei.

A kutatás során szekunder és primer kutatási elemek, a mintavételi technikák közül a nem véletlen, ezen belül az önkényes mintavételi technika került alkalmazásra. A kérdőívre (102 fő) adott válaszok egy-, illetve többváltozós elemzéssel az SPSS 20.0. statisztikai program alkalmazásával tárultak fel. Öt kutatói kérdés, továbbá két hipotézis került megfogalmazásra.

A kutatási eredmény rávilágított arra, hogy a diagnosztikus protokoll meghatározó a diagnosztizálás folyamatában. A feltárt összetevők és a kapcsolatok szorossága igazolta az egységesség, a szervezettség, a team-munka, a személyes kapcsolatok fontosságát és igényét.

Hodosi Zsófia

**A minősítő eljárás mint minőségbiztosítási rendszer a zalaegerszegi
gyógypedagógusok véleményének tükrében**

A minősítő eljárás 2013 óta tölt be minőségbiztosítási szerepet a magyar oktatási rendszerben. Fogadtatása rendkívül megosztotta a pedagógustársadalmat. Célja az oktató-nevelő munkát végző szakemberek munkaminőségének értékelése és az arról történő visszacsatolás mellett a pedagógushivatás fejlesztése, a tanári megbecsültség (mind anyagi, mind morális) korrigálása és a pályaválasztás előtt álló fiatalok motiválása volt. Az előbb említett tényezők mellett elengedhetetlen kiemelni, hogy a portfólió elkészítése rendkívüli munkát ró az érintett személyekre.

Kutatásomat a Zalaegerszegen dolgozó gyógypedagógusok körében végeztem induktív, feltáró kutatási stratégiát alkalmazva. A kérdőív kérdéseinek jelentős része nyílt itemeket tartalmazott, teret engedve a megkérdezett személyek véleményformálásának. A kapott eredmények összegzésekor a pedagógusok szöveges értékeléseit hasonlítottam össze.

Hipotézisem alapján a megkérdezett gyógypedagógusokat nem motiválja a minősítő eljárás és az azzal járó megbecsültség ígérete. Emellett feltételezem, hogy véleményük szerint az oktatás színvonalára sincs pozitív hatással a bevezetett rendszer.

A minősítő eljárás, meglátásom szerint, alkalmas lehet a pedagógusok munkájának értékelésére és visszajelzés biztosítására, abban az esetben, ha annak követelményei és az eljárás kivitelezése valóban komplex és átfogó képet nyújt az értékelt nevelők kompetenciáiról.

Horváth Szilárd – Bertalan Péter

**A pedagógus életpályamodell megítélése a különböző szakterületen dolgozó
pedagógusok szemszögéből**

Óvodapedagógus, tanító, tanár, mérnök tanár, fejlesztőpedagógus. Mi a közös bennük? Az, hogy mindannyian egységesen a pedagógus társadalom tagjai közé tartoznak, a magyar köznevelésben, szakképzésben dolgoznak. Vajon lehet-e őket egy egységként kezelni? Más-más az intézménytípus, amelyben dolgoznak, különböző a napi feladatuk, különböző eszközökkel eltérő módon járulnak hozzá a magyar társadalom tudásának fejlődéséhez. A pályára kerülésüket megelőzően is különböző képzési modellekben kell részt venniük. Más tanul egy óvodapedagógus, más a gimnáziumi tanár. Amennyiben már a munkába állást megelőzően különbséget kell tennünk köztük, akkor a munkába állást követően mégis egységes csoportként lehet kezel-

nünk őket? Sajnos a pedagógus életpályamodell nem tesz különbséget aszerint, hogy a pedagógus milyen területen dolgozik. Végzettség, pályán töltött idő alapján és a minősítési eljárás eredményének függvényében kategorizálja a pedagógusokat. Hogy élük meg ezt a pedagógusok, miként vélekednek erről? Az életpályamodell egyik fő célja a pedagógusok minősítésén túl a pedagógusok motiválása, pályán tartása. Arra keressük a választ, hogy minden területen, minden szinten dolgozó pedagógust ugyanúgy motivál-e az életpályamodell, vagy vannak-e elkülöníthető kategóriák a fent részletezettek alapján.

József István

„A szexualitás diszkrét bája” – Fiatalok szexuális ismereteinek vizsgálata

Az elmúlt évtizedekben a társadalom szereplőit – közöttük a gyermekeket és a serdülőket – egyre erősebb szexuális ingerzőn éri, ami gyorsítja a gyermekek és serdülők szexuális reagálásának kialakulását. Ennek hatására a fiatalok pszichoszexuális fejlődésében a szex kerül előtérbe, ami sok esetben a felkészületlenül, vagy hiányos felkészültséggel rendelkezőknél nagymértékben akadályozza a helyes szexuális kultúra elsajátítását. Sajnálatos tény, hogy a fiatalok egyre korábban kezdenek szexuális életet élni, sokszor anélkül, hogy bármit tudnának a szexualitásról. Saját testükkel és alapvető fogalmakkal sincsenek tisztában a védekezésről, fogamzásgátlásról és a higiéniaról.

Az, hogy hogyan tanulunk a szexről, nagyban meghatározza, hogy azután mennyire leszünk felkészültek a szexuális aktusra. A felvilágosításnak nem betegségközpontúnak, hanem egészség- és személyközpontúnak kellene lennie, de napjainkban a szexuális edukáció a legtöbb esetben csupán rémisztő statisztikákból és a nemi betegségek kimerítően részletes leírásából áll. Azaz nem arra tanítjuk gyermekeinket, hogy hogyan tudnak „biztonsággal” örömet adni és kapni, hanem arra, hogy mit kaphatnak el, mitől féljenek.

A szerző szexológus tanácsadóként gyakran folytat felvilágosítást az érintett korosztályban; az ezúton szerzett tapasztalatai alapján a fiatalok tudása számos hiányosságot és rossz információkat tartalmaz. Az előadásban az érintett korosztály szexuális felkészültségének vizsgálatával mutatja be a szexuális edukáció fontosságán túl a jelenlegi gyakorlat hiányosságait.

**Kutatások és jó gyakorlatok a pedagógia minden-
napjaiban – Testi és egészséges életmódra nevelés**

Kiss Zoltán – Szabó Eszter

**Tanítójelöltek testneveléssel kapcsolatos szemlélete egy összehasonlító
vizsgálat tükrében**

A tanítóként dolgozó pedagógusok testnevelés tantárggyal kapcsolatos attitűdje meghatározhatja, befolyásolhatja a tantárgy oktatásának színvonalát. Ennek okán több szempontból közelítve vizsgáltuk meg a leendő tanítók testnevelés tantárgyhoz való viszonyulását, amely direkt és indirekt módon is hatást gyakorolhat majd munkájukra, amennyiben a pályán való elhelyezkedés mellett döntenének.

A kutatás alapját egy attitűdskálás felmérés képezte, amelyben a hallgatóknak a megfogalmazott állításokra az egyetértés, illetve az egyet nem értés szintjét kellett jelölni. A vizsgálat mintáját összesen hat intézmény 676 tanító szakos hallgatója alkotta, minden évfolyamról és különböző műveltségi területekről. A válaszokból kitűnik, hogy a hallgatók fontosnak tartják a testnevelés tantárgyat, viszont egyes szakmai jellegű kérdésekben meglehetősen határozatlanok. Az eredményeket többek között a nemek és a műveltségterületek vonatkozásában is összehasonlítottuk. A nemek véleménye nagyfokú hasonlóságot, a műveltségterületek összehasonlítása viszont már nagyobb eltéréseket mutatott, leginkább a testnevelés műveltségterület hallgatók esetében.

Az eredmények olyan alapvető dolgokra irányítják rá a figyelmet, amelyeket az elméleti és a gyakorlati képzés folyamatában is érdemes lenne hangsúlyosabban kezelni, annak érdekében, hogy a jelenlegi tanítójelöltek a képzésből kikerülve eredményesen és hatékonyan végezhessek munkájukat a testnevelés területén is.

Prisztóka Gyöngyvér – Soós Rita – Jeges Sára – Tóth Ákos

**Energiaital-fogyasztás városi és vidéki iskoláskorú fiatalok
összehasonlítása alapján**

A koffein tartalmú energiaitalok fogyasztása egyre népszerűbb a serdülők körében annak ellenére, hogy bizonyítottan negatív hatással van az egészségre. Korábbi baranyai vizsgálatunkban a megkérdezett 11–19 éves tanulók 72%-a fogyasztott már energiaitalt, míg egy későbbi kérdőíves felmérésünkben kiderült, hogy az energiaitalt fogyasztók 75,4%-a 10–17 éves serdülő.

Munkánkat tovább folytatva vizsgálatot végeztünk a halmozottan hátrányos helyzetű Ormánság iskoláinak diákjai (n=360) és a Pécs város iskoláiban tanuló 10–16 éves tanulók körében (n=219). Kvantitatív, kérdőíves felmérésünk célja, hogy átfogó ismereteket kapjunk a két, különböző szociális háttérrel rendelkező térségben élő iskoláskorú gyermekek és családtagjaik egészségmagatartási és energiaital-fogyasztási szokásairól, ismereteiről. Tapasztalataink és a korábbi felméréseink eredménye alapján feltételeztük, hogy az Ormánság iskoláiban tanuló, rosszabb szociális helyzetű diákok és családtagjaik a halmozottan hátrányos helyzet ellenére magasabb arányban isznak energiaitalt, mint a pécsi iskolák tanulói és családtagjaik.

Hipotézisünk igazolódott: az Ormánságban tanuló 10–16 éves korú fiatalok energiatartal-fogyasztása magasabb a pécsi tanulókéznál, tehát az energiatartal fogyasztása a hátrányos helyzetűeknél gyakoribb mind a tanulók, mind a családtagok esetében. Mindez megerősíti álláspontunkat, amely szerint kiemelkedő szerepet tulajdonítunk a prevenciónak, amelyben a közoktatási intézményeknek is részt kell vállalniuk.

Szabó Eszter – Kiss Zoltán

Atletikus képességek és testalkati mutatók kisiskolás gyermekeknél

Munkánk során Keszthely város 7–11 éves tanulóinak testi fejlettségét és atletikus képességeit mértük fel, és értékeltük a köztük lévő kapcsolatot. Összesen 398 gyermeket, 188 fiút és 210 lányt vizsgáltunk. Mértük testmagasságukat, testtömegüket, plasztikus indexüket, biceps- és triceps bőrredőméretüket. Kiszámítottuk a gyermekek decimális- és morfológiai életkorát, valamint BMI-indexét. Ezeket összehasonlítottuk a gyermekek atletikus képességeivel, mégpedig a 20 m-es vágtafutással, helyből távolugrással, medicinlabda-dobással, 6 perces tartós futással és akadálypálya-eredményükkel. Az adatok feldolgozását SPSS statisztikai programmal végeztük. Az átlagértékek közötti különbségek megbízhatóságát t-próbával vizsgáltuk, és korrelációszámítást használtunk az összefüggés-vizsgálatokhoz.

A testmagasság a fiúknál és a lányoknál is a medicinlabda-dobással mutat szoros összefüggést. Kapcsolata a 20 m-es vágtafutással és az akadálypályán elért eredménnyel szorosabb, mint a helyből távolugrással és tartós futással. A testtömeg kapcsolata mindkét nemnél a medicinlabda-dobással szorosabb, mint a többi teljesítménnyel. A testtömegindex, a plasztikus index, a biceps és triceps bőrredők kapcsolata az eredményekkel sok esetben nem szignifikáns, illetve az esetek nagyobb részében laza kapcsolatot mutat. Az is megállapítható, hogy a decimális életkor szorosabb kapcsolatot mutat a motoros teljesítményekkel, mint a morfológiai életkor.

Szerb György

A mindennapos testnevelés megvalósítása az 1–4. osztályban kaposvári példán keresztül

A várható életkor tekintetében az EU 27 tagállama közül Magyarország a 22–24. helyet foglalja el. Egyre korábbi gyermekkorban jelenik meg magas számban a fiataloknál a hibás testtartás, az elhízás, a szorongás a depresszió, az agresszivitás. A Központi Statisztikai Hivatal 2010-ben közzétett jelentése szerint a magyar lakosság egészségi állapota nemzetközi összehasonlításban évtizedek óta kirívóan rossz.

A fentiek ismeretében a kormányzat a 2012/13-as tanévtől felmenő rendszerben bevezette a mindennapos testnevelést, amely a 2015/16-os tanévtől már minden évfolyamon működik. A szükséges infrastruktúra hiánya miatt akkor és azóta is sokan érveltek e döntés ellen és mellette egyaránt.

A téma vizsgálatát a dél-dunántúli régió 68000 fős megyei jogú városában, Kaposváron végeztem. A kutatásban többek között arra kerestem választ, hogy az 1–4. osztályban vajon az órák számának növelése hogyan valósult meg a gyakorlatban, és milyen eredményt hozott a diákok pszichoszomatikus nevelésében. Egyedileg szerkesztett kérdőíven külön gyűjtöttem

adatokat az intézmények vezetőitől és az oktatásban közreműködő testnevelő tanároktól. Elemeztem a mindennapos testnevelés megvalósításának formáját, személyi és tárgyi feltételeit, hatékonyságát. Feltártam a hiányzó infrastrukturális elemeket. A kutatás eredményei alapján konkrét javaslatokat fogalmaztam meg a tantervi változtatásokra, az oktatás hatékonyságának növelésére és a sportlétesítmények célszerű fejlesztésére.

Vass Livia – Tóvári Anett – Keresztes Aliz – Tóvári Ferenc

Dilemmák a testnevelőtanár-képzésben a mindennapos testnevelés tükrében

A Nemzeti Köznevelésről szóló CXC. törvény (2011) írta elő a mindennapos testnevelést (felmenő rendszerben az 1., 5., 9. osztályban, 5 testnevelés óra/hét). A cél többek között az volt, hogy az emelt óraszámúval kialakítsák a felnövekvő generáció egészségtudatos magatartását, biztosítsák a sportolás megszerettetését. A Nat (2012) *Testnevelés és sport* műveltségterület *Alapelvek, célok* fejezetében viszont ennél jóval összetettebb feladatot ír elő a testnevelők számára, ami kiterjed a tanulók testi, motoros, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlesztésére, valamint a tehetséggondozásra. Továbbá az egészséget és életminőséget döntően befolyásoló, nem-fertőző népbetegségekkel (pl. kövérség, szív- és érrendszeri, mozgásszervi) szemben hatékony, megelőző szerepet vár el testneveléstől.

Kutatásunk fókuszába a mindennapos testnevelés intézményi megvalósítását, továbbá a mozgásszervi elváltozásokhoz köthető tartalmakat (pl. szűrések, gyógytestnevelés) helyeztük. Kérdőíves vizsgáltunkban 163 fő 26–60 év közötti testnevelő tanárokat és tanítókat kérdeztünk meg elektronikus és papír alapú kérdőív segítségével.

A kutatási eredmények tükrében elmondható, hogy a mindennapos testnevelés megvalósítása nem minden esetben megfelelő (pl. folyosó), mind a szervezés (pl. 3+2 rendszer, összevont órák) tekintetében. A mozgásszervi megbetegedésekkel kapcsolatban hiányosságokat tapasztaltunk a szűrések rendszerességében, a tanárok szakmai tudásában, a szakember-ellátottságban.

Teachers' Professional Development

Bajner, Mária

Teaching on the Run – Learning on the Go

In an attempt to prepare students to meet the demand of the future work force, and also to address the dropout crisis, educators are looking for new ways to integrate virtual worlds into the curricula. Technology is moving so fast that we do not know what jobs will be available in the future but most agree that the current education system designed in the 19th century will not help students succeed in the 21st. Digital economy finds its way to the tech-savvy youth. Governments together with „ed-tech” start ups, entrepreneurs and political decision makers are funding education projects in an attempt to better equip the next generation for a changed world. The number of computers, smartboards, and all kinds of widgets serving digital education is on the rise. Still, on the most part our academic institutions continue to follow a 19th century path based on rote learning and high-stakes testing. The paper intends to summarize some of the dominating notions that define the prevailing narratives of these issues. It also aims to explore the discrepancy between the imagined and the real learning environment while shedding light on the 2017 PISA results that show that technology alone will neither improve pupils' achievement nor will it help prepare them for the 21st century labour market needs.

Bartal, Orsolya

The Role of the Teacher and the Blended-learning Method

In our digital and globalized world it is beyond dispute that we, as teachers, need to renew ourselves both professionally and methodologically from time to time. According to Kristóf Nyíri (academic professional MTA) it is reflected - even in 2018 - on the one hand that in the knowledge society life-long learning (LLL) is compulsory and educating people besides working at the same time, and on the other hand the Internet is supposed to be the usual and natural way of everyday orientation and administration/communication. (Nyíri, 2003). The teacher would like to join the new society of knowledge even during the lessons or outside of it as the interferer of science, art, languages etc. In the latest decades the role of teachers (at all levels of education) has been going on tremendous changes parallel to the institution of Hungarian education. The roles had to adjust to these changes and expectations. In my presentation I would like to highlight the role/s of teachers while using blended/mixed-learning method in and outside of the classroom especially in university education focusing on language teaching.

Deákné Kecskés, Mónika

Becoming a Good Chamber Musician - a Kodály Approach

The Kodály-concept is often associated with the relative solfa and choir singing. Both are important features, although the concept involves variable forms of activities. Being a member of the academic staff at the University in Győr, I have had the opportunity to teach methodology for primary-school teachers as well as keyboard skills and solfege to professional instrumentalists at university level. The instruction of school music based on Kodály's principles is one of the subjects in the Hungarian music teacher training programme. Beside music lessons, musical activity itself is a versatile methodical tool in the hands of future primary school teachers with regards to other subjects like Maths or Science. While exploiting it, they have to ensure that their lesson plan contains which musical activity to choose to revise and which ones can be used to make their pupils memorise something. They also have to specify which kind of competencies (Communication in the Mother Tongue, Communication in Foreign Languages, Mathematical Competence, Competences in Natural Sciences, Digital Competence, Learning to Learn, Social and Civic Competences, Sense of Initiative and Entrepreneurship, Aesthetic and Artistic Awareness and Expression) they intend to develop by the given musical activity. The most obvious cross-effect of musical activity – e.g. singing in choir – shows best in Aesthetic and Artistic Awareness and Expression. Social Competencies may also play an important role in the future.

Fodor, Zoltán

Differences in Beliefs and Attitudes of Beginner and Re-beginner Teachers

The list of teaching concerns was assembled by two groups of teachers. One of these contains teachers who are re-beginners, starting their new career at a new school with an unknown and distinct curriculum in another European country, while the other one comprises those teachers who are preparing for helping and supporting traditional beginner and non-traditional re-beginner teachers as professional educators. I employed different methods to analyze these teaching concerns and highlighted the differences between the beliefs and attitudes of the beginner and re-beginner teachers. Teachers' beliefs, practices and attitudes are important for understanding and improving educational processes. To gain an understanding of the prevalence of certain beliefs and practices it is therefore important to examine how they relate to the characteristics of teachers and classrooms and how flexible these beliefs are. I used traditional survey and qualitatively evaluated interviews. All the results show the evidence that there are several fundamental differences between the freshly educated beginner teachers without vital practice and those re-beginner ones who have already had a notable teaching practice. One of the most important distinction experienceable in the application of the previously acquired pedagogical, psychological, sociological knowledge that can be widened with the scheme-pool but must be acquired professionally in teachers' training only.

Fodor, Zoltán

**For Beginner Teachers – Survey Analysis of Coherency of Teachers’
Presence During the Students’ Free Time**

In this paper, I introduce the result of a non-representative survey from different European countries on the effectiveness of teachers' presence out of the classroom, but still, within the walls of the school, namely, during recess. Many health and education experts argue that recess might be a necessary activity for development, and therefore parents have begun to advocate for more recess time. Previous research shows that quality daily recess-time is a necessary component of the curriculum that enables students to develop physical competence, health-related fitness, self-responsibility, and that it widens their interests and their enjoyment of physical activity, so that they can be physically and mentally active for a lifetime. But what is the function of teachers in organizing and leading these kinds of activities? How effectively can they plan the content of this time spent out of the classroom? In this piece, I document results of a questionnaire that shows the importance of active and apprehensive presence of teachers during the students' free time or recess-time in school. Teachers' attendance without valuable and meaningful content hinders students' enjoyment of otherwise useful recess activities. This paper is vital for beginner teachers, who concentrate mostly on their subject-based instruction at the beginning of their professional careers.

Hercz, Mária – Pozsonyi, Ferenc

The Role of Feedback in Teachers’ Professional Development

International trend of pedagogical evaluation shows a significant paradigm shift since the Millennium. Besides positivist and objectivist approaches, formative assessment has gained ground (Black–William, 2003; Stiggins, 2005). The role of feedback has been centred on evaluating students (Chappuis Stiggins, 2002), however, its significance is evident in the case of teachers' professional development and wellbeing (McCallum et. all, 2017). The goal of our research was to investigate what teachers working with upper primary classes think of being assessed and the role of that in their professional wellbeing and development. It was important to uncover whether there is a correlation among teachers' own beliefs on assessment, their used evaluation methods, and the impacts of the preferred teacher assessment. A mixed research strategy was used: a paper-based questionnaire (Cronbach $\alpha=0,848$; N= 130 primary school teachers) and a thematic interview (N=32). The results clarified that the impacts of feedback given by leaders, parents and students are quite different. In the first case, teachers consider the reality and professionalism of its content doubtful. They miss formative assessment given on a regular basis. Surprisingly, they believe in the effectiveness of the traditional evaluation methods and they follow those. Conclusion highlights the necessity for changing teacher assessment and teachers' point of view, and the importance of this segment of teacher training.

Kátainé Lusztig, Ilona

**Recreational activities in foster families in Bács-Kiskun county between
2011–2014**

During my work in child welfare I often confronted the problem that children growing up within the specialized service of child protection are not able to manage their leisure time usefully. I was interested in the fact, how foster parents with different social, cultural and educational background meet the requirements of leisure activities. This issue cannot be examined without considering the real environment in which children live. How do children living in their own families and children with similar social background usually spend their leisure time? To answer this question, I needed a control group of children to compare children in foster families to. Therefore I also asked the pupils (mostly living in their own families) of two primary schools about their leisure activities during my research. There are both disadvantaged and multiply disadvantaged children among the pupils. I made a comparison between the variety of leisure activities and the social contacts during the leisure activities both groups: children living in foster families and children living with their own families.

My research was carried out in Bács-Kiskun county. Research methods: questionnaires provided the data collection for the quantitative research. As for qualitative research methods I applied document analysis and interviews. My conclusions, that foster parents can provide the conditions of varied programmes for the foster children. It can help them with overcoming their disadvantages.

Hallgatói szekció

Bognár Fruzsina – Simon István Ágoston

Az outdoor aktivitás vizsgálata a Sopron és vonzáskörzetében működő óvodákban

Az óvodás korú gyermekek egészség- és mozgásfejlesztése kiemelt feladata az óvodai nevelésnek. A fiatal korban kialakított egészséges életvitel pozitívan hat a serdülő- és a felnőttkori egészséges életmód kialakítására. Az óvodai testi nevelés sikeres megvalósításának számos eszköze van, amelyek közé tartoznak az outdoor tevékenységek is. Az outdoor tevékenységek során fejlesztett motoros képességek a kognitív funkciók fejlődése mellett az egészségi állapotra is pozitívan hatnak. A skandináv országokban az „outdoor activity” programokkal működő óvodáknak hagyományai vannak. A magyarországi óvodákban megjelenő természetközpontú nevelési programok a környezeti nevelést állítják középpontba, de a természetben végzett tevékenységeknek nagy jelentőségük van a mozgás, a személyiség és az egészség fejlesztésében is.

Kutatásunk célja volt megvizsgálni, hogy a Sopronban és vonzáskörzetében működő óvodákban mekkora időmennyiségben vannak jelen az outdoor tevékenységek, illetve melyik nevelési területek fejlesztésében alkalmazzák azokat. A kutatás során az alábbi kérdésekre kerestük a válaszokat: Milyen gyakorisággal és mennyi időt töltenek szabadban az óvodás gyermekek? Melyek azok a tevékenységek, amelyeket a természetben végeznek a gyerekek? A spontán, illetve az irányított outdoor tevékenységek során mely nevelési területeket fejlesztik a pedagógusok? Van-e gyakorisági, illetve tartalmi különbség a városi és falusi óvodák outdoor tevékenységei között?

Jakab Gabriella – Borsi Bence

Differenciálás a labdajátékos testnevelésórán a 3–4. osztályban

A Nemzeti Alaptanterv kiemeli a testnevelés műveltségterület céljának meghatározásánál a rendszeres fizikai aktivitás biztosítását, amely minden tanuló életében felnőttkorban is jelentős szerepet játszik. Fontos, hogy minden tanuló élethosszig tartó egészségtudatos, aktív életvezetésre szocializálódjon.

Leendő tanítóként kiemelkedő jelentőségűnek tartjuk, hogy a gyerekek megízleljék a mozgás örömeit a labdajátékok segítségével, és a pedagógusok változatos, játékos, élményt nyújtó, a gyerekek életkori sajátosságaikhoz mérten hatékony, differenciált testnevelésórát tartsanak. Az egészségtudatos életmódra nevelés egyik alappillére, hogy a tanuló saját edzettségi szintjéhez mért, hatékony testnevelésórán vehessen részt, amely folyamatos teljesítménynövelésre motiválja. A Polar OH1 optikai pulzuszámoló segítségével objektívan mérhető a gyerekek állóképessége, terhelhetősége. A mérési eredmények alapján javaslatot teszünk az egyéni differenciálás módjára, óratervezésre. A gyerekeket nagymértékű stresszhatás éri, folytonos mozgásigényük van; ezzel a módszerrel az is kimutatható, hogy a különböző stresszkezelő labdajátékok milyen mértékben oldják a stresszt, szorongást (pulzusszám). Célunk a 3–4. osztályos gyerekek teljesítményét mérni a labdajátékos órák alatt, és újszerű, élményszerű, változatos labdajátékokat becsempészni a testnevelésórákba.

A kutatás / közlemény a EFOP-3.6.1-16-2016-00007 számú projekt támogatásával készült.

Fodor Szabina – Zsámbok István

A testnevelésórák hatékonyságának mérése 5–6. osztályos tanulók körében az atlétika tanítási egység alatt

A testnevelés és sport műveltségterületet választó tanítóképzős hallgató egyben atlétikai órák tartásához értő szakember lesz. Az atlétika a testnevelés részét képezi, ágai a természetes mozgáskészségeken alapulnak. Mozgásanyaga által meghatározható az egyén motoros képességszintje, következtetni lehet edzettségére, fizikai és egészségi állapotára. Az orvosok egyre többet beszélnek az életmódváltás fontosságáról – sajnos nem túl sok sikerrel. Az egészséges életmódra való nevelés fontos szerepet játszik az iskolai nevelőmunkában. Ahhoz, hogy testnevelésórán a teljesítmény hatékonyságát növelni tudjuk, érdemes keresni azokat a fejlesztési lehetőségeket, amelyek elősegíthetik a gyerekek egészséges testi fejlődését. A tevékenység differenciálását, egyéni sajátosságokat figyelembevevő stratégia kiépítését kell megtervezni.

Kutatásunk során a méréseket a Polar új fejlesztésű pulzuszámoló órájával végezzük, mely lehetővé teszi az objektív értékelést, tervezhetőséget. A mérési eredmények alapján javaslatot teszünk az egyéni differenciálás módjára, a gyerekek egyéni sajátosságait figyelembe véve, személyre szabott edzésterv kialakítására.

Célunk, hogy a testnevelésórakon a tanulók tevékenységének hatékonysága megfeleljen az egyén edzettségi szintjének, ezáltal minél inkább pozitívabb élettani hatást gyakoroljon rájuk. A vizsgálatban részt vevők felső tagozatosok, azon belül az 5–6. osztályosok.

A kutatás / közlemény a EFOP-3.6.1-16-2016-00007 számú projekt támogatásával készült.

Kiss Andrea Tünde – Mesterházy Helga

Fedezzük fel együtt a világot! Gyermekkönyvek a természettudományos érdeklődés megalapozására

A gyermekkönyvek természettudományos szempontból relevánsak számunkra. Szükségét éreztük az ebben a témában való kutatásnak. Kíváncsiak voltunk rá, hogy vajon milyen eszközökkel sikerül a különböző környezeti témájú könyveknek kedvet ébreszteni a gyerekekben az őket körülvevő színpompás környezet megismeréséhez. A mai rohanó világban ugyanis egyre kevesebbet tartózkodnak a gyermekek a szabadban, kevesebbet tudnak az erdőről, az erdei állatokról, a közlekedésről, a környezetvédelemről. Ezért is foglal el fontos helyet a gyermekek életében a környezeti nevelés óvodai kereteken belül. A kisgyermek számára elengedhetetlen, hogy a mesékben is oly gyakran szereplő állatokról többet tudjanak meg, az erdő rejtelmét ne csak a televízióban, vagy interneten, esetleg tableten ismerjék meg, hanem használják fantáziájukat egy mese által, illetve egy mai modern képeskönyv is nagy segítségünkre lehet egy környezeti nevelés foglalkozás összeállításakor. Ehhez pedig kiemelkedő fontosságúnak tartjuk, hogy a magyar anyanyelvű, ámde német nyelvet is oktató óvodapedagógusok is a legfrissebb könyvekből bővítsék a kisgyermek szókincsét. A vizsgálat során értékes és érdekes gyermekkönyveket sikerült megismernünk, illetve azokból információt merítenünk. A kutatáshoz szükségesnek tartottuk, hogy végigjárjuk a környezetünkben fellelhető összes könyvesboltot, és tájékozódjunk az ehhez a témához rendelkezésünkre álló friss irodalomból. A vizsgálatunk során nagy hangsúlyt fektettünk arra is, hogy a legkülönbözőbb kiadásokból válogassuk össze az elemzésre szánt anyagot. A cikk hasznos módszerekre, illetve információkra hívhatja fel még azon érdeklődők figyelmét is, akik esetleg már otthonosabban mozognak ebben a témában. Ez a kutatás ismét ráébreszt minket arra, hogy milyen határtalan eszköztár áll a rendelkezésünkre a gyermekek nevelése terén. Csupán észre kell vennünk a kihasználásra váró lehetőségeket.

Schönwald Laura – Simon István Ágoston

Óvodai foglalkozások összehasonlító vizsgálata az ausztriai és a magyar óvodákban

Az óvodás korú gyermekek személyiségének, különböző képességeinek komplex fejlesztése az óvodapedagógusok kiemelt feladata, amelyet különböző nevelési területeken végzett tevékenységek által valósítanak meg. Az óvodapedagógus felkészültségét mutatja a foglalkozásokon alkalmazott módszerek választékos alkalmazása, a foglalkozások tudatos tervezettsége. Ausztriában és Magyarországon az óvodapedagógusi munkában eltérő hangsúllyal jelenik meg a különböző nevelési területek fejlesztése, a foglalkozások tervezettsége iránti igény és a fejlesztés során alkalmazott módszerek sokszínűsége.

Kutatásunkban megvizsgáltuk, hogy van-e különbség az ausztriai és a magyar óvodákban az óvodai foglalkozások tervezettségében, a nevelési területek fejlesztésének mértékében, az alkalmazott módszerek mennyiségében illetve a gyerekek által kezdeményezett spontán tevékenységek gyakoriságában.

A kutatás során az alábbi hipotézisek bizonyítására törekedtünk. Feltételezzük, hogy

- a fő nevelési területek fejlesztése az osztrák és a magyar óvodában megjelenik a csoport mindennapjai során;
- az anyanyelvi nevelés mindkét országban kiemelkedően fontos nevelési terület;
- az osztrák óvodában több lehetőséget adnak a gyermekeknek a spontán, gyerekek által kezdeményezett tevékenység kialakulására;
- a magyar foglalkozások összetettebbek, mint az osztrák foglalkozások.

A hipotézisek bizonyítására módszerként a kategóriális megfigyelést választottuk, a vizsgálat mintáját ausztriai és soproni óvodákból választottuk.

Tarsoly Zsófia Dóra

Élménypedagógia a Pécsi Utcai Általános Iskolában

Ebben a dolgozatban szeretném bemutatni a Kaposvári Pécsi Utcai Általános Iskolában végzett kutatásunkat, ahol az élménypedagógia módszerével fejlesztünk szociális kompetenciákat alsó tagozatos gyerekeknél. A foglalkozások fő célja, hogy a résztvevő gyerekek társas kapcsolatait fejlesszük az élménypedagógia módszerével és eszközeivel.

A kutatás a Kaposvári Pécsi Úti Általános Iskola alsó tagozatán (2–4. osztály) történik, minden évfolyamon félévente kétszer az osztályfőnök jelenlétében.

A kutatás eddigi eredményeként elmondható, hogy egyre lelkesebben vesznek részt a gyerekek a foglalkozásokon, alakítanak ki kapcsolatot társaikkal, és hatékony kommunikációt folytatnak egymással.

A kutatás / közlemény a EFOP-3.6.1-16-2016-00007 számú projekt támogatásával készült.

Tóth Brigitta – Simon István Ágoston

Úszásoktatáson alkalmazott kommunikációs technikák vizsgálata a soproni uszodában

Az óvodai úszásoktatás örvendetes módon egyre népszerűbb a szülők és a gyermekek körében. A Sopron és vonzaskörzetében lévő óvodák szinte mindegyike igénybe veszi az óvodai úszásoktatást, illetve a délután folyamán minden nap kettő, három csoportban folyik úszásoktatás. Az oktatás eredményességét és hatékonyságát nagymértékben befolyásolja az oktató személye, szakmai, pedagógiai felkészültsége, nevelői felfogása, az edzéseken alkalmazott módszerek, illetve kommunikációs technikák mennyisége, valamint az oktatás hosszú távú célja.

Kutatásunkban megvizsgáltuk, hogy mely kommunikációs technikákat alkalmazták az úszásoktatással foglalkozó szakemberek és azt milyen mértékben, illetve a kommunikációs technikák alkalmazásának gyakoriságát és mennyiségét befolyásolta e az oktató nevelői felfogása.

Kutatásunkban a következő kérdésekre kerestük a választ: a verbális vagy a non verbális kommunikáció alkalmazása volt gyakoribb az oktatás során? A versenyúszásra felkészítő vagy az egészségmegőrző, fejlesztő úszásoktatáson alkalmaztak több kommunikációs technikát? Az oktatás mely fázisában volt erőteljesebb a nonverbális kommunikáció, és melyben a verbális kommunikáció?

A kérdések megválaszolására a kategoriális megfigyelés módszerét alkalmaztuk, amelyhez mintát a soproni uszoda kismedencéjében végzett úszásoktatások adták véletlen kiválasztással.

**11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
Kaposvár, 2018. április 19.**

A 11. KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT NEMZETKÖZI NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIA ELŐADÓI

NÉV	BEOSZTÁS	INTÉZMÉNY	E-MAIL
Asztalos Bence DLA	adjunktus	Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar Ének-zenei Tanszék	asztalos.bence@tok.elte.hu
Bagány Ágnes	tanársegéd	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	torteli.agi@gmail.com
Bagány Igor	PhD-hallgató	Óbudai Egyetem Alkalmazott Matematikai és Informatikai Doktori Iskola	igorbaganj@yahoo.com
Bagota Mónika PhD	egyetemi adjunktus	Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Matematika Tanszék	bagota.monika@tok.elte.hu
Bajner Mária PhD	főiskolai tanár	Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar	bajner@kpvk.pte.hu
Balla Gergely PhD	egyetemi tanársegéd	Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar Vitéz János Tanárképző Központ Óvó- és Tanítóképző Tanszék	muvtori.balla@gmail.com
Balogh Beáta Anikó	intézményvezető	Debreceni Egyetem Gyakorló Óvoda	balogh@ped.unideb.hu
Barkóczy László PhD	adjunktus	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Társadalom- és Kultúratudományi Intézet Társadalomtudományi Tanszék	barkoczy@gmail.com
Bartal Orsolya	nyelvtanár/ PhD hallgató	Dunaújvárosi Egyetem Társadalomtudományi Intézet Média és Kommunikáció Tanszék	bartal.orsolya01@gmail.com
Bencéné Fekete Andrea PhD	oktatási dékánhelyettes, tanszékvezető, egyetemi docens	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Neveléstudományi Intézet Szakmódszertani Tanszék	fekete.andrea@ke.hu
Bérczy Dóra Judit	PHD hallgató, középiskolai tanár	Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kar Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori iskola	szakovicsne.berczy.dora@gmail.com
Bertalan Péter PhD habil	tanszékvezető, egyetemi docens	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Társadalom- és Kultúratudományi Intézet Társadalomtudományi Tanszék	drbertalanp@gmail.com

**11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
Kaposvár, 2018. április 19.**

Bognár Fruzsina	egyetemi hallgató	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Művészeti és Sporttudományi Intézet	bognar.fru95@gmail.com
Borsi Bence	egyetemi hallgató	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	borsi.bence97@gmail.com
Borsos Éva PhD	docens	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	eva.borsos@magister.uns.ac.rs
Bótor Tímea PhD	felsőoktatási referens	Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központ	botor.timea@pte.hu
Csenger Lajosné	mesteroktató	Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar Tanár- és Tanítóképző Tanszék	csenger.lajosne@sze.hu
Csikósné Maczó Edit	tanársegéd	Dunaújvárosi Egyetem/Tanárképző	Központ-csikosne@uniduna.hu
Csima Melinda PhD	egyetemi adjunktus	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Neveléstudományi Intézet Pedagógia-Pszichológia Tanszék	melinda.csima@gmail.com csima.melinda@ke.hu
Dancsházy-Nagy Ágnes	kollégiumpedagógus, PTE mentortanár	Pécsi Kodály Zoltán Kollégium	dancsyagi@gmail.com
Deákné Kecskés Mónika DLA	egyetemi adjunktus	Széchenyi István Egyetem Művészeti Kar	monimail11@gmail.com
Doba László	főiskolai docens	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Neveléstudományi Intézet Szak módszertani Tanszék	doba.laszlo@ke.hu
Dobosné Földi Brigitta	PhD hallgató	Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola	foldibrigi87@gmail.com
Faragó László PhD	egyetemi adjunktus	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Társadalom- és Kultúratudományi Intézet Társadalomtudományi Tanszék	farago.laszlo@ke.hu
Fináncz Judit PhD	egyetemi docens	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Neveléstudományi Intézet Pedagógia-Pszichológia Tanszék	financz.judit@ke.hu
Fodor Szabina	egyetemi hallgató	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	fodor.szabina96@gmail.com
Fodor Zoltán Miklós	PhD hallgató	Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola	zoltan.fodor.0708@gmail.com
Fülep Ádám	szaktájékoztató/PhD hallgató	Eszterházy Károly Egyetem Tittel Pál Könyvtár/ Neveléstudományi Doktori Iskola	fulep.adam@uni-eszterhazy.hu

**11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
Kaposvár, 2018. április 19.**

Gelencsérné Bakó Márta PhD	egyetemi adjunktus	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Gyógy- pedagógiai Intézet	gelencserne.marta@ke.hu
Gerner Zsuzsanna habilitált doktor, PhD	főigazgató, intézetigazgató, tanszékvezető, egyetemi docens	Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központ Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Germanisztika Intézet Német Nyelvészeti Tanszék	gerner.zsuzsanna@pte.hu
Györfi Tamás PhD	főiskolai docens	Eötvös József Főiskola Pedagógusképző Intézet	gyorfi.tamas@ejf.hu
Hartl Éva PhD	intézetigazgató, egyetemi docens	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet	hartl.eva@uni-sopron.hu
Hercz Mária PhD	tudományos munkatárs	Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító és Óvóképző Kar	hercz.maria@tok.elte.hu
Hevérné Kanyó Andrea	vezetőtanító, mesterpedagógus	Kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Általános Is- kola és Gimnázium	kanyoandi@hever.hu
Hodosi Zsófia	gyógypedagógus	Zalaegerszegi Nyitott Ház Óvoda, Általános Is- kola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola és EGYMI	hodosi.zsofia@gmail.com
Honfi Vid Sebestyén PhD	tanszékvezető, főisko- lai tanár	Dunaújvárosi Egyetem	honfi.vid@uniduna.hu
Honfi Vid Sebestyén PhD	szakmai vezető	DigiSuli Bt.	honfi.vid@t-online.hu
Horák Rita PhD	dékanhelyettes, docens	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanító- képző Kar, Szabadka	horak.rita83@gmail.com
Horváth Szilárd	PhD hallgató	Kaposvári Egyetem Gazdálkodás- és szervezés- tudományok Doktori Iskola	hszilard79@gmail.com
Horváthné Petrás Vik- tória	PhD hallgató	Kaposvári Egyetem Gazdálkodás- és szervezés- tudományok Doktori Iskola	horvathne.petrasviktoria@gmail.com
Jakab Gabriella	egyetemi hallgató	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	lovasgabi96@freemail.hu
Jakabné Rácz Ildikó	csecsemő- és kisgyer- meknevelő pedagógus	Várpalotai Összevont Óvoda és Bölcsőde, Ino- tai Cseperedő Tagóvoda és Bölcsőde	jakabneildiko@gmail.com

**11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
Kaposvár, 2018. április 19.**

Járeb Ottmár	PhD-hallgató	Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola	ottmar@jareb.hu
Jaskóné Gácsi Mária PhD	főiskolai docens	Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar Tanárképző Intézet	maria.gjasi@gmail.com
Jeges Sára PhD	professor emerita	Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Egészségtudományi Doktori Iskola	sara.jeges@etk.pte.hu
Jelenszky Fábrián Ildikó PhD	felsőoktatási referens	Pécsi Tudományegyetem Tanárképző Központ	fabian.ildiko@pte.hu
Józsa Krisztián PhD habil	egyetemi docens, intézetvezető helyettes	Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet	jozsa@sol.cc.u-szeged.hu
József István PhD	egyetemi docens	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Neveléstudományi Intézet Pedagógia-Pszichológia Tanszék	dr.jozsef.istvan@gmail.com
Karácsony Ilona	oktató	Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Ápolástudományi, Alapozó Egészségtudományi és Védőnői Intézet Védőnői és Prevenációs Tanszék	ilona.karacsony@etk.pte.hu
Kátainé Lusztig Ilona PhD	mesteroktató	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Gyógyepedagógiai Intézet	kataine.ilona@ke.hu
Keresztes Aliz	gyógytornász	Zsigmond Vilmos Harkányi Gyógyfürdőkörház Nonprofit Kft.	
Kiss Andrea Tünde	hallgató	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar	kissantu@gmail.hu
Kiss Zoltán PhD	főiskolai docens/ egyetemi adjunktus	Eötvös József Főiskola Pedagógusképző Intézet/ Kaposvári Egyetem Sport Iroda és Létesítmény Központ	kiss.zoltan@ke.hu
Kissné Zsámboki Réka PhD	egyetemi docens	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet	kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu

**11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
Kaposvár, 2018. április 19.**

Kollarics Tímea PhD	adjunktus	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet	kollarics.timea@uni-sopron.hu
Koós Ildikó PhD	főiskolai docens	Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pedagógiai és Pszichológiai Intézet	koos.ildiko@ppk.elte.hu
Kovács Cintia	tanársegéd	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	kcintia91@gmail.com
Kovács Elvira	tanársegéd	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	elvira.kovacs@yahoo.com
Krausz Krisztina PhD	kémia–biológia szakos tanár	Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium	krauszk@freemail.hu
Lajtai Zsoltné	bölcsődevezető	Pécs MJV Kisgyermek Szociális Intézmények, Napsugár Bölcsőde	lajtaimonika4@gmail.com
Major Lenke PhD	asszisztens	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	lenkemttk@gmail.com
Merkei Attila dr. univ	szakmai tanár	Fáy András Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola Iskola és Kollégium	merkei.attila.gyorgy@gmail.com
Mesterházy Helga	MA hallgató	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar	helgus.m@gmail.com
Molnár Béla PhD	mb. intézetigazgató, főiskolai docens	Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pedagógiai és Pszichológiai Intézet	molnar.bela@ppk.elte.hu
Molnár Katalin PhD	intézetigazgató, egyetemi docens	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Társadalom-, Szociális és Kommunikációtudományok Intézete	molnar.katalin@uni-sopron.hu
Nagy Enikő PhD	egyetemi adjunktus	Kaposvári Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Matematika és Informatika Intézeti Tanszék	nagy.eniko@ke.hu
Nagy György PhD	egyetemi docens	Eszterházy Károly Egyetem Sáropataki Comenius Campus	nagy.gyorgy@uni-eszterhazy.hu

**11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
Kaposvár, 2018. április 19.**

Nagyházi Bernadette PhD	egyetemi adjunktus	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Társadalom- és Kultúratudományi Intézet Magyar Nyelvi és Kultúratudományi Tanszék	b.knagyhazi@gmail.com
Nagyné Árgány Brigitta	egyetemi adjunktus	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Neveléstudományi Intézet Szakmódszertani Tanszék	nagyne.brigitta@ke.hu
Námesztovszki Zsolt PhD	dékanhelyettes, docens	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	namesztovszki zsolt@gmail.com
Nmarné Kendöl Jutka	PhD hallgató	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar	nmar789@gmail.com
Pál Balázs Gyula	egyetemi tanársegéd	Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar	pal.balazs@kpvk.pte.hu
Pálfi Sándor PhD	tanszékvezető, főiskolai tanár	Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar Gyermeknevelési Tanszék	palfis@ped.unideb.hu
Pápai János	biológia-kémia szakos tanár	Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium	papaj@freemail.hu
Pásztor Enikő	tanársegéd	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet	pasztor.eniko@uni-sopron.hu
Patocskai Mária PhD	főiskolai docens	Eötvös József Főiskola Pedagógusképző Intézet	patocskai.maria@ejf.hu
Patyi Gábor PhD	egyetemi docens, tudományos és külügyi dékanhelyettes	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet	patyi.gabor@uni-sopron.hu
Perjés István András PhD Dr. habil.	egyetemi tanár	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Neveléstudományi Intézet Pedagógia-Pszichológia Tanszék	perjes.istvan@ke.hu
Pintér Krekić Valéria	dékanhelyettes, rendkívüli egyetemi tanár	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar	valeria.krekić@magister.uns.ac.rs
Pozsonyi Ferenc	angol nyelv- és irodalomtanár, szakfordító	szellemi szabadfoglalkozású	fpozsonyi@pozsonyiferenc.hu

**11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
Kaposvár, 2018. április 19.**

Prisztóka Gyöngyvér CSc	mb. tanszékvezető egyetemi docens	Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Sporttudományi és Testnevelési Intézet	gyongy@gamma.ttk.pte.hu
Rohár Alexandra	tanársegéd	Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar Gyógypedagógia Tanszék	rohar.alexandra@gmail.com
Sándor Katalin	egyetemi tanársegéd	Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Általános Gyógypedagógiai Intézet	sandor.katalin@barczi.elte.hu
Schönwald Laura	egyetemi hallgató	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Művészeti és Sporttudományi Intézet	laura.schonwald1996@gmail.com
Simon István Ágoston PhD	egyetemi docens, okta- tási dékánhelyettes, in- tézetiigazgató	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Művészeti és Sporttudományi Intézet	simon.istvan@uni-sopron.hu
Simon Katalin PhD	egyetemi docens	ELTE PPK Pedagógiai és Pszichológiai Intézet - Szombathely	simon.katalin@ppk.elte.hu
Soós Rita	PhD-hallgató	Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Egészségtudományi Doktori Iskola	soosrita8@gmail.com
Szabó Eszter PhD	egyetemi adjunktus	Kaposvári Egyetem Sport Iroda és Létesítmény Központ	szabo.eszter@ke.hu
Szabó László András	egyetemi hallgató	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	szla.ikt@gmail.com
Szabó Zsófia PhD	egyetemi adjunktus	Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Kar Művészetelméleti és Művelődéstudományi Intézet	szabo.zsofia@ke.hu
Szántóné Tóth Hajnalka	tanársegéd/PhD hall- gató	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Neveléstu- dományi Intézet Pedagógia-Pszichológia Tan- szék/Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudo- mányi Kar Oktatás és Társadalom Neveléstudo- mányi Doktori Iskola	szantone.hajnalka@ke.hu
Szerb György	igazgató	Kaposvári Egyetem Sport Iroda és Létesítmény Központ	szerb.gyorgy@ke.hu

**11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
Kaposvár, 2018. április 19.**

Szerepi Sándor PhD	főiskolai docens	Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar Gyermeknevelési Tanszék	szerepis@ped.unideb.hu
Sziváné Mareczky Bernadett	tanító	Nagyboldogasszony Iskolaközpont	szivadetti@gmail.com
Takács Márta PhD	dékanhelyettes, egyetemi tanár	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	takacs.marta@magister.uns.ac.rs
Tálos-Nezdei Adrienn	középiskolai tanár/PhD hallgató	Lorántffy Zsuzsanna Református Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium/Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola	adrienn.nezdei@gmail.com
Tarsoly Zsófia Dóra	egyetemi hallgató	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	tarsolyka16@gmail.com
Tauber Anna PhD	egyetemi adjunktus	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar	tauber.anna@uni-sopron.hu
Tóth Ákos PhD	egyetemi adjunktus	Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Sporttudományi és Testnevelési Intézet	totha@gamma.ttk.pte.hu
Tóth Brigitta	egyetemi hallgató	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Művészeti és Sporttudományi Intézet	tothbridzsit@gmail.com
Tóvári Anett	manuálterapeuta-gyógytornász	Vasútegészségügyi Kht. Mozgásszervi Rehabilitációs Intézet - Harkány	drmancs@gmail.com
Tóvári Ferenc PhD	egyetemi adjunktus	Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Sporttudományi és Testnevelési Intézet Sportágak elmélete és gyakorlata Tanszék	toferenc@gamma.ttk.pte.hu
Uhl Gabriella PhD	egyetemi docens	Kaposvári Egyetem, Rippl-Rónai Művészeti Kar, Művészetelméleti és Művelődéstudományi Intézet	uhl.gabriella@ke.hu
Varga László PhD habil	dékan, egyetemi docens	Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet	varga.laszlo@uni-sopron.hu
Várszeginé Gáncs Erzsébet PhD	egyetemi adjunktus	Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar Tanár- és Tanítóképző Tanszék	gancs.erszebet@sze.hu

**11. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia
Kaposvár, 2018. április 19.**

Vass Livia	egyetemi tanársegéd	Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Sporttudományi és Testnevelési Intézet Sportbiológia Tanszék	livivass@gamma.ttk.pte.hu
Vatai Éva	PhD-hallgató	Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola, Pécs	vatai.eva.2015@gmail.com
Verebélyi Gabriella	egyetemi tanársegéd	Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar	verebelyi.gabriella@sze.hu
Zalay Szabolcs PhD	igazgató/ főiskolai docens	Pécsi Leőwey Klára Gimnázium/Eötvös József Főiskola	zalaysz@gmail.com
Zsámbok István	egyetemi hallgató	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	istvanzsombok@gmail.com